O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

INSON MANFAATLARI – OLIY QADRIYAT
O'ZBEKISTON «ADOLAT» SOTSIAL-DEMOKRATIK PARTIYASI
KUCH – ADOLATDADIR

2007 йил 27 апрель, жума № 17 (615)

ADOLAT

ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТА

Газета 1995 йил 22 февралдан чиқа бошлаган

Санъат

ИҚТИДОРЛАР МАСКАНИ

ЮРАКДАГИ КУЙ ВА СЎЗНИ БАРАЛЛА АЙТИШ ЗАВҚИГА НИМА ЕТСИН. АГАР ЮРТИНГ ОЗОД ВА ЭРКИН БЎЛСА, УНИНГ ОҲАНГИ ЯНАДА ЖЎШҚИН ВА СЕҲРЛИ ЯНГРАЙДИ, ЎЗИГА МАФТУН ЭТАДИ. ШУКРКИ, ИСТИҚЛОЛ, ҲАР СОҲАДА БЎЛГАНИ КАБИ САНЪАТ ОШУФТАЛАРИГА ҲАМ БЕҚИЁС ИМКОН ВА МАДАД БЕРДИ. ҲАР КУНИ БУЛОҚДЕК КЎЧ ОЧАЁТГАН ИҚТИДОРЛАРНИНГ ОВОЗИЮ МАҲОРАТИНИ КЎРИБ, ХАЛҚ САНЪАТИНИ ҲАЛИ КЎП ЙИЛЛАР ВА МАМЛАКАТЛАРГА ОВОЗА ҚИЛАДИГАН, ШОНУ ШУҲРАТИНИ ЁЯДИГАН ФАРЗАНДЛАРИ БОРЛИГИДАН ФАХРЛАНАСАН. ИЛЛО, САНЪАТ ҲАМ ЮРТ ҚУДРАТИ ВА САЛОҲИЯТИНИ КЎРСАТАДИГАН ТИМСОЛЛАРДАН БИРИ ЭКАНЛИГИНИ ҲЕЧ КИМ ИНКОР ЭТМАГАН.

Пойтахтимиздаги Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий номли Республика мусиқа коллежи мамлакатимиздаги нуфузли ўқув даргоҳларидан бири саналади.

Билим юртидан мусиқа таълимига ва ижрочилик санъатига ўзининг салмоқли улушларини қўшган ўнлаб таниқли олимлар, халқ ҳофизлари, маданият ходимлари етишиб чиққан. Жумладан, Ўзбекистон халқ артистлари Комилжон Отаниёзов, Қаҳрамон Дадаев, Хайрулла Лутфуллаев, Фаррух Зокиров [illegible] коллежнинг собиқ ўқувчилари саналади.

Ҳозирги пайтда коллежда 700 нафардан ортиқ ўқувчи ёшлар таҳсил олмоқда. Уларга чолғу ижрочилик, фортепиано, академик хонандалик, эстрада санъати, хор дирижёрлиги, мусиқа назарияси ва композиция, мусиқий овоз операторлиги сингари мутахасисликлар бўйича таълим берилаётир. Қувонарлиси, коллеж ўқувчилари, айниқса кейинги йилларда ўнлаб халқаро танлов ва фестивалларда қатнашиб, совринли ўринларни эгалламоқда. Хусусан, Москва шаҳрида бўлиб ўтган IV халқаро эстрада фестивалида Екатерина Косокина, Марина Тожиева ва Нигора Мирзакаримова ғолибликни қўлга киритишди. Ўтган йилнинг апрель ойида Парижда бўлиб ўтган Н.Рубенштейн номидаги халқаро фортепиано ижрочилари танловида эса Эленора Котлибулатова Гран-Прига сазовор бўлиб, танловнинг мутлоқ ғолиби бўлди. Шунингдек, яқинда Москвада ўтказилган анъанавий "Зажги свою звезду" фестивалида эстрада хонандалиги йўналишида Людмила Писарева ва Сабина Валиева биринчи ўринни олган бўлса, Валентина Лупашкога иккинчи, Анастасия Крючковага эса учинчи ўрин насиб этди.

Суратларда: коллеж ҳаётидан лавҳалар.
Носир ҲАЙДАРОВ олган суратлар

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ 26 АПРЕЛЬ КУНИ ОҚСАРОЙДА УКРАИНА БОШ ВАЗИРИ ВИКТОР ЯНУКОВИЧНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ.

– Украина ҳукумати аъзолари ва йирик ишбилармонлардан иборат делегациянинг ташрифи мамлакатингизнинг Ўзбекистон билан ҳамкорликдан манфаатдор эканлигидан яна бир далолатдир, – деди Ислом Каримов. – Ўзбекистон билан Украина ўртасидаги ўзаро ишонч ва манфаатдорлик асосидаги муносабатлар икки томон учун ҳам самарали бўлмоқда. Мамлакатларимиз ўртасида ҳеч қандай муаммо, англашилмовчилик бўлмаган. Ўзаро ҳамкорлигимизга турли воқеалар дахл қилмаслиги муҳим аҳамиятга эга.

Ўзбекистон билан Украина ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантиришда олий даражадаги учрашувларнинг мунтазамлик касб этгани муҳим омил бўлмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов МДҲнинг 2006 йил ноябрдаги Минск саммити доирасида Украина Президенти Виктор Юшченко билан, ўша йилнинг августида Евроосиё иқтисодий ҳамжамиятининг Сочи шаҳридаги норасмий саммити чоғида Бош вазир Виктор Янукович билан учрашувларида алоқаларни янада ривожлантириш масалалари юзасидан атрофлича фикр алмашди. Хусусан, жорий йилнинг февраль ойида Киевда Савдо-иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик бўйича Ўзбекистон – Украина қўшма комиссиясининг еттинчи мажлиси бўлиб ўтди.

Мамлакатларимиз ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқалар Ўзбекистон билан Украина ўртасида 1999-2008 йилларга мўлжалланган иқтисодий ҳамкорлик дастури асосида ривожланмоқда. Ўзаро товар айирбошлаш ҳажмининг кўрсаткичлари 2006 йилда ҳамкорлик кўлами ва суръати жадал юксалаётганидан далолат беради. Бу борадаги кўрсаткич 2005 йилда 330,8 миллион АҚШ долларини ташкил этган бўлса, 2006 йилда 615,3 миллион долларга етди.

Мамлакатимизда қирққа яқин Ўзбекистон – Украина қўшма корхонаси, Украинадаги 12 фирма ва компаниянинг ваколатхонаси очилган. Украинада Ўзбекистон сармояси иштирокида тузилган 26 қўшма корхона фаолият кўрсатмоқда.

Гуманитар соҳадаги ҳамкорлик ҳам фаол ривожланмоқда. Ўзбекистон Фанлар академияси билан Украинанинг қатор илмий муассасалари, жумладан, Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлигининг Педиатрия илмий-текшириш институти билан Украинанинг бир неча тиббий муассасаси ўртасида яқин алоқалар ўрнатилган.

Киевда «Дўстлик» маданий-иқтисодий жамияти, «Ўзбекистон» ўзбек маданияти жамияти фаолият кўрсатмоқда. Тошкентда эса «Славутич», «Батькившчина» украин маданияти марказлари иш юритмоқда.

2002 йили Тошкентда очилган атоқли украин адиби Тарас Шевченконинг ҳайкали ҳам ўзбек ва украин халқлари дўстлигининг ёрқин намунасидир.

В.Янукович Украина Ўзбекистон билан ҳамкорликни ҳар томонлама ривожлантиришдан манфаатдор эканлигини таъкидлади. Самимий қабул учун Президентимизга миннатдорлик билдирди.

Суҳбат чоғида Ўзбекистон билан Украина ўртасидаги кенг қамровли ҳамкорлик алоқаларини янада мустаҳкамлаш, ўзаро муносабатларни икки томоннинг салоҳият ва имкониятлари даражасига кўтариш масалалари юзасидан фикр алмашилди.

(ЎзА)

ЎЗАРО МАНФААТЛИ ҲАМКОРЛИК ЙЎЛИДА

ЎЗБЕКИСТОН ВА УКРАИНА ЎРТАСИДАГИ ЎЗАРО МАНФААТЛИ ҲАМКОРЛИК ИЗЧИЛ РИВОЖЛАНМОҚДА. УКРАИНА БОШ ВАЗИРИ ВИКТОР ЯНУКОВИЧНИНГ МАМЛАКАТИМИЗГА ТАШРИФИ БУ ҲАМКОРЛИКНИ КЎПЛАБ ЙЎНАЛИШЛАР БЎЙИЧА ЯНАДА КЕНГАЙТИРИШ ИМКОНИНИ БЕРАДИ.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Шавкат Мирзиёевнинг Украина Бош вазири Виктор Янукович билан музокаралари бўлиб ўтди.

Икки мамлакат ўртасидаги муносабатларга Ўзбекистон Республикаси Президентининг Украинага ва Украина Президентининг мамлакатимизга расмий ташрифлари чоғида асос солинган. Ўзбекистон Республикаси ва Украина ўртасидаги икки ҳужжатда – 1998 йил февралидаги дўстлик ва ҳар томонлама ҳамкорликни янада чуқурлаштириш тўғрисидаги шартнома ҳамда 1999 йил 7 октябрда имзоланган 1999-2008 йилларда иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги шартномада ўзаро манфаатли муносабатларнинг узоқ муддатли стратегияси белгиланган. Мамлакатларимиз ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилгандан бери ўтган 15 йил мобайнида 150 га яқин ҳужжат имзоланган. Бугун ҳар томонлама манфаатли Ўзбекистон-Украина алоқалари савдо-иқтисодий, маданий, илмий, таълим, туризм соҳаларида ривожланмоқда. Уларни чуқурлаштириш истиқболлари яқинда Киевда ўтказилган Ўзбекистон-Украина Ҳукуматлараро комиссиясининг навбатдаги йиғилишида муҳокама қилинди.

Тошкентдаги ҳукуматлараро музокараларда таъкидланганидек, мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро фойдали ҳамкорлик алоқаларини кенгайтириш учун улкан имкониятлар мавжуд. Эркин савдо режимида амалга оширилаётган товар айланмаси мунтазам ортиб бормоқда. Жумладан, 2006 йил якунларига кўра, у 615,3 миллион АҚШ долларини ташкил этди, бу эса 2005 йилдагидан 86 фоиз кўп, жорий йилнинг икки ойи давомида эса 80 миллиондан ошди.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ислоҳотлар ўзимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотларни рақобатбардошлигини таъминлашга қаратилган миллий иқтисодиётимизнинг жадал ривожланишига хизмат қилмоқда. Бугунги кунда Ўзбекистон хорижга катта ҳажмда қайта ишланган тайёр маҳсулот, турли юқори технологик товарлар ва механизмларни етказиб бермоқда. Жумладан, Украинага нафақат энергия манбалари ва пахта толаси, ёғ уруғлари ва мевалар, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, балки рангли металлар ва улардан тайёрланган маҳсулотлар, тўқимачилик маҳсулотлари, пластмасса буюмлар, хизматлар ва транспорт воситалари экспорт қилинаётир.

Давоми 2 - бетда

ПАЛАТА ҲИСОБОТИ ТИНГЛАНДИ

ОЛИЙ МАЖЛИС ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИНИНГ БЮДЖЕТ ВА ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТЛАР ҚЎМИТАСИ ТОМОНИДАН ЎТКАЗИЛГАН ЙИҒИЛИШДА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲИСОБ ПАЛАТАСИНИНГ 2006 ЙИЛДАГИ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТИ КЎРИБ ЧИҚИЛДИ.

Унда Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг демократик блокига кирувчи Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати – Ўзбекистон либерал-демократик, "Адолат" социал-демократик ҳамда Фидокорлар миллий демократик партияларининг қуйи палатадаги фракциялари аъзолари, қатор вазирлик ва идоралар раҳбарлари ҳамда ОАВ вакиллари иштирок этди.

Мажлисда давлатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ҳамда 2007 йилда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган йиғилишидаги маърузасида қайд этилган вазифалар – солиқ сиёсатини такомиллаштириш ва солиқ юкини қисқартириш, бюджет ва солиқ ислоҳотларини янада чуқурлаштириш, валюта ресурсларини тежаш, улардан оқилона ва самарали фойдаланишни таъминлашга алоҳида эътибор қаратилгани таъкидланди.

Мамлакатимизни солиқ ва бюджет сиёсатининг асосий йўналишлари ҳамда давлат бюджети лойиҳаси Ҳисоб палатасининг тегишли хулосаси билан Вазирлар Маҳкамаси ва Олий Мажлисга киритилади. Шу боис ўтган йилда мазкур палата Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда жойларда иқтисодиётнинг саноат, қурилиш, хизмат кўрсатиш, савдо-умумий овқатланиш тармоқларида фаолият кўрсатувчи 60 дан зиёд хўжалик юритувчи субъектлар фаолияти ўрганилган. Бунда 2005-2007 йилларда солиқ юкининг динамикаси ҳамда давлат бюджети даромадини истиқбол кўрсаткичларининг ҳаққонийлиги, соликлар ва мажбурий тўловларнинг тутган ўрни каби жиҳатларга эътибор қаратилган.

Ҳисоб палатаси 2006 йилда 20 вазирлик, идора ва корхоналарда текширувлар ўтказди. Хусусан, умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари учун дарсликларнинг янги авлодини яратиш ҳамда уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш бўйича Давлат дастурларини амалга ошириш учун ажратилган бюджет маблағларининг мақсадли сарфланиши, сиёсий партияларнинг молиявий маблағларини таркиб топиши ҳамда улардан белгиланган мақсадларда фойдаланиш юзасидан текширувлар олиб борилди. Ушбу текшириш ва назорат тадбирларида қатор молиявий хато ва камчиликлар аниқланиб, айбдор шахсларга нисбатан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари томонидан чоралар кўрилди. Шунга қарамай, депутатлар томонидан таъкидланганидек, вазирлик ва идораларда бюджет маблағларидан самарали фойдаланишда ҳали-ҳануз камчиликлар мавжуд.

Йиғилиш қизғин баҳс-мунозараларга бой бўлди. Иштирокчилар ўзларининг қизиқтирган саволларга жавоблар олишди, турли фикр-мулоҳазалар билдирилди.

Йиғилишда Ҳисоб палатасининг 2006 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботи маъқулланди. Муҳокама этилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

Б.БОТИРОВ,
"Адолат" мухбири

Тадбир

«Заковат»да беллашув

"Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати Андижон вилоят Кенгашида "Адолат" СДП вилоят Кенгаши билан ҳамкорликда ташкил қилинган "Заковат" интеллектуал ўйини фестивали бўлиб ўтди.

Унда барча туман ва шаҳарлардан вилоят босқичида қатнашиш учун йўлланма олган жамоалар баҳслашди.

– Фестивални ўтказишдан кўзланган асосий мақсад чекка қишлоқлардаги завокатли билимдонларни танлаб олиш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, энг муҳими, ёшларни билимли, маърифатли инсонлар қилиб тарбиялашдан иборат, – дейди "Адолат" СДП вилоят Кенгаши "Ёшлар қаноти" раиси Хуршидбек Ҳалимов.

Қизиқарли ва муросасиз беллашувда Марҳамат туманининг "Интеллект" гуруҳи мусобақанинг энг юқори погонасидан жой олди. Ғолиб жамоа ташкилотчилар томонидан қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

Ўз мухбиримиз

ДИҚҚАТ, ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА!

Юртимиз ва халқаро ҳаётга доир янгиликлардан бохабар бўлай десангиз, энг муҳим ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ва ҳуқуқий мавзулардаги қизиқарли мақолаларни ўқишни истасангиз, "Адолат" газетаси билан ошно бўлинг.

"Адолат" – бу сизнинг газетангиз!

Айни кунларда республикамизнинг барча алоқа бўлимларида "Адолат" газетасига обуна давом этмоқда.

Нашр кўрсаткичи – 100

Адолат мезони

Суд қарори билан...

Қишлоқ хўжалигида ўзини оқламаган усуллардан воз кечилиб, фермер хўжаликлари ташкил этила бошлаган пайтда сариосиёлик Ибрагим Юсупов яхши ниятлар билан деҳқончилик ва чорвачиликка ихтисослашган «Аловиддин» фермер хўжалигини ташкил қилди.

Ернинг тилини тушунган, имкониятлардан оқилона фойдаланган фермер кам бўлмади, ҳалол меҳнати эвазига даромад кўрди, эл-юрт ўртасида ҳурмат-эътибор қозонди. Қолаверса, даромадининг муайян қисмини хайрли ишларга сарфлади, эҳтиёжманд оилаларга беминнат ёрдам қўлини чўзди, қишлоғидаги 9-мактаб таъмирига кўмаклашди.

Ўз кучига, салоҳиятига ишонган Ибрагим Юсупов фермер хўжалигининг фаолият кўламини кенгайтириш мақсадида С.Отабоев номли ширкат хўжалигини қайта ташкил этиш тендер комиссиясига 1-48-лойиҳа бўйича чорвачиликни ривожлантириш учун ариза берди. Жорий йил 6 январь куни тендер ўтказилди ва унда «Аловиддин» фермер хўжалиги раҳбари ғолиб деб топилди. Лекин орадан анча вақт ўтса-да, лойиҳада кўрсатилган ерлар фермер хўжалигига берилмади. Фермер буҳинг сабабини суриштирганида, комиссия раиси «Туман прокуратураси томонидан тендер натижасини бекор қилиш ҳақида тақдимнома киритилган, шунинг учун расмийлаштирилмайди», деб туриб олган бўлса, ҳокимликдан «Бизга ҳеч қанақанги ҳужжатлар келмаган» деган жавоб бўлди.

– Югур-югурлардан ҳеч бир натижа чиқмагач, вилоят хўжалик судига бузилган ҳуқуқларимизни тиклашни сўраб даъво ариза киритдик, – дейди И.Юсупов. – Суд даъвони қабул қилиб, жавобгар томон – Денов туман ҳокимлиги ва тендер комиссиясига хўжалик иши юритиш тўғрисидаги ажрим нусхаларини юборди. Қарангки, шунга қарамасдан комиссия жорий йилнинг 7 февралида қайта танлов ўтказмасдан 31-сонли баённома тузади. Унда тендерда мендан кам балл тўплаган З.Шоймардонов ғолиб деб топилади ва, энг қизиги, ўша куниёқ ушбу баённома асосида туман ҳокимлиги қарор қабул қилади. Қизик, оператив ишласа бўларкан-ку...

Лекин бу «оперативлик»нинг таги пучлиги суд мажлисида билиниб қолди. Ширкат хўжалигини фермер хўжаликларига айлантириш бўйича қайта ташкил этиш комиссияси аъзолари 1-48-лойиҳа бўйича бир марта – 6 январь куни танлов ўтказилганини, 2007 йил 7 февралда ҳеч қандай тендер бўлмаганини, комиссия раиси И.Рамазонов «И.Юсуповнинг танловда ғолиб деб топилганлиги прокуратуранинг тақдимномаси билан бекор бўлди», деб айтганлиги учун баённомага имзо чекиб беришганини судда очиқ-ойдин тан олишди. Ваҳоланки, ўтказилмаган тендер ғолиби З.Шоймардонов илгари Сариосиё туманидаги И.Диёров ширкат хўжалигида ўтказилган иккита лойиҳа бўйича танлов ғолиби бўлган. Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигининг 2005 йил 18 ноябрдаги буйруғи билан тасдиқланган Низомда икки лойиҳа бўйича ўтказилган танловда ғолиб чиққан фуқароларнинг ушбу хўжаликнинг бошқа лойиҳалари бўйича ўтказиладиган танловлардаги иштироки тўхтатилади», деб белгилаб қўйилган. Тавба, З.Шоймардоновнинг учинчи лойиҳа бўйича ҳам ғолиб деб топилишига катта "ҳисса" қўшган комиссия раиси И.Рамазонов бу қоидадан бехабар бўлганмикан?!

Хуллас, М.Алланазаров раислигида ўтган вилоят хўжалик суди юқоридаги ҳамма ҳолатларга ҳуқуқий баҳо берди. Унга кўра, 1-48-лойиҳа бўйича ўтказилган танловда ғолиб деб топилган «Аловиддин» фермер хўжалигининг ҳужжатларини расмийлаштириш, 2007 йил 6 январдаги комиссия баённомасини тасдиқлаш тўғрисида ҳокимлик қарорини чиқариш ва ижара шартномаси тузиш мажбуриятлари туман ҳокимлиги зиммасига юклатилди.

Бахтиёр ТОШНАЗАРОВ,
"Адолат" мухбири

Кўргазма

Ҳам фаолият, ҳам муруввват

Жисмоний имконияти чекланган фуқароларни қўллаб-қувватлаш, ижодий қобилиятларини рўёбга чиқаришлари учун зарур шарт-шароитлар яратиш, уларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш ҳамда мунтазам рағбатлантириб бориш мақсадида республикамизда кенг кўламли хайрия ишлари амалга оширилмоқда.

Афғон уруши ногиронлари Республика хайрия жамғармаси ташаббуси билан ташкил қилинаётган Ўзбек сомони санъати кўргазмалари ана шулар жумласидан. Навбатдаги тадбир пойтахтимиздаги Ёшлар ижодиёти марказида ташкил этилди.

Таъкидлаш ўринлики, халқ амалий-декоратив санъатининг янги йўналиши ўлароқ кириб келаётган сомон санъатига бўлган қизиқиш ёшларда тобора ортиб бормоқда. Жисмоний имкониятлари чекланганига қарамай, истеъдод соҳибларининг нафис санъат асарлари иштирокчиларда катта қизиқиш уйғотди. Айниқса, кўргазмада намойиш этилган болаликнинг пок дунёси, ўсмирликнинг бегубор ва бахтиёр дамлари, ёшликнинг жўшқин қирралари акс эттирилган расмлар киши эътиборини тортиши шубҳасиз. Оддий сомондан яратилган ана шундай бетакрор тасвирлар ижодкорларига тасаннолар айтилди.

Дарвоқе, Афғон ногиронлари, болаликдан мажруҳ ёшларни амалий санъат турларига жалб этиш, уларнинг ижтимоий фаоллигини оширишга қаратилган бу каби лойиҳаларга Ўзбекистон «Адолат» СДП ўзини маъсул деб билади. Партиянинг бундай ёндашуви унинг Устави ва дастурий ғояларига тўлиқ мос келади.

Фарҳод ЭСАНОВ,
«Адолат» мухбири

ЎЗАРО МАНФААТЛИ ҲАМКОРЛИК ЙЎЛИДА

Давоми. Боши 1 - бетда

2002 йилдан бери Украинага "УзДЭУавто" заводида ишлаб чиқарилган 10 мингдан ортиқ автомобиль сотилди. Ўз навбатида, Ўзбекистон Украинадан механик ускуналар, қора металлар ва улардан тайёрланган маҳсулотлар, фармацевтика маҳсулотлари, электр ускуналари, транспорт воситалари, қоғоз, каучук, резина буюмлари ва бошқа товарларни импорт қилмоқда.

Ўзбекистонда хорижий инвесторлар ва тадбиркорлар фаолиятининг ҳуқуқлари қонун билан кафолатланган. Мамлакатимизда 40 га яқин Ўзбекистон-Украина қўшма корхонаси рўйхатга олинган. Улар, асосан, озиқ-овқат, мебель, тўқимачилик, кимё саноати, қурилиш соҳасига ихтисослашган. Украинанинг 12 та фирма ва компаниясининг ваколатхоналари аккредитация қилинган. Украинада Ўзбекистон сармояси иштирокида 26 та қўшма корхона фаолият кўрсатмоқда. Улар халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқармоқда, экспорт, хизматлар кўрсатиш билан шуғулланмоқда.

Музокаралар давомида томонлар барча йўналишлар бўйича ҳамкорликни ривожлантиришга қизиқиш билдирдилар. Инвестициявий ҳамкорлик кенгайтирилади, мамлакатимиздан жўнатилган юкларни Украина ҳудуди орқали транзит қилиш учун транспорт йўлакларидан янада самарали фойдаланиш бўйича ишлар давом эттирилади. Савдо-иқтисодий муносабатларни кенгайтиришдан ташқари бошқа соҳаларда ҳам ўзаро манфаатли алоқаларни мустаҳкамлаш истиқболлари муҳокама қилинди. Чунончи, Ўзбекистон Фанлар академияси, унинг бўлинмалари ва Украинанинг тегишли муассасалари билан фан ва соғлиқни сақлаш соҳасига ихтисослашган бошқа ташкилотлар ўртасида ўрнатилган бевосита шериклик алоқалари доирасида икки томонлама ва халқаро илмий лойиҳаларда биргаликда қатнашиш имкониятларини кенгайтиришга келишилди.

Музокаралар якунига кўра, Фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва уларнинг оқибатларини бартараф этиш соҳасида ҳамкорликка доир ҳукуматлараро битим имзоланди.

Шу куни ўтказилган Ўзбекистон ва Украина ишбилармон доираларининг бизнес-форумида кўп томонлама ҳамкорликни ривожлантириш йўналишлари батафсил кўриб чиқилди. Янги қўшма корхоналар, жумладан, Ўзбекистонда Украина технологиялари асосида тракторлар, бошқа қишлоқ хўжалиги техникаси ва нефт-газ ускуналари ишлаб чиқарадиган корхоналар ташкил этиш белгиланди. Металлургия, машинасозлик ва бошқа тармоқлар бўйича ўзаро ҳамкорлик янада мустаҳкамланади, янги шартномалар имзоланади.

Украина делегацияси аъзолари Мустақиллик майдонига ташриф буюриб, озодлигимиз, порлоқ истиқболимиз ва эзгу ниятларимиз рамзи бўлган Мустақиллик ва эзгулик монументи пойига гул қўйди.

Шунингдек, меҳмонлар 2002 йилда Тошкентда ўрнатилган буюк украин шоири Тарас Шевченко ҳайкали пойига ҳам гул қўйди.

Анна ИВАНОВА,
ЎзА мухбири

Пойтахтимизнинг муҳташам "Интерконтиненталь" меҳмонхонасида бўлиб ўтаётган "Стоматология 3-халқаро кўргазмаси"да иштирок этаётган компания ва фирмалар ўзларининг хорижий давлатлардан келтирилган стоматологик тиббий ускуналари билан кўпчиликнинг диққат-эътиборини тортмоқда.

– Бизнинг бу кўргазмага қатнашишимиздан мақсад хорижда ишлаб чиқарилаётган замонавий стоматология ускуналарини тарғиб этиш ва келтирилган технологиялардан халқимизни баҳраманд қилиш, – дейди «Biostom» компанияси раҳбари Ф.Содиқов.

Тадбир иштирокчиларининг мақсадлари ҳам шу: стоматологияни ривожлантириш ҳамда бу орқали соҳада юқори кўрсаткичларга эришишдан иборат.

Носир ҲАЙДАРОВ
олган суратлар

Қарор ва ижро

КИТОБ – БОҚИЙ МЎЪЖИЗА

Китоб – инсониятнинг онг ва тафаккур маҳсули, аждодларни авлодлар билан боғловчи ноёб ришта. Китобнинг кўмагида илм–фан чўққилари забт этилиб, оламшумул кашфиётлар яратилади. Зеро, китоб – билим манбаи. Ана шу маънавий сарчашма мутолааси туфайли инсон боқий ҳақиқатни – бу дунёга келишию кетишидан мурод нелигини англашга уринади. Донолар таъкидлаганидек, мамлакатнинг кучқудрати унинг аҳолиси сони билан эмас, балки китобхони, халқининг маънавияти даражаси билан ўлчанади.

Юртимизда китоб нашр этиш ва сотиш ишига алоҳида эътибор қаратилиши халқимизда мутолаа завқидан баҳра олиш иштиёқини янада кучайтирмоқда. Буни республикамизнинг турли шаҳар ва қишлоқлари, маҳаллаларида ташкил этилаётган замонавий китоб дўконлари, гавжум кўчаларда ўрнатилган кўплаб савдо нуқталаридаги қайноқ ҳаётдан ҳам билиш мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 3 августдаги "Республикада китоб савдоси тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори матбаа маҳсулотлари савдосини ривожлантиришда муҳим омил бўлмоқда. Айни пайтда мамлакатимизда "Ўзкитобсавдо" ДАК, "Ўзкитобсавдотаъминот" МЧЖ, "Шарқ зиёкори" ОАЖ сингари қатор ташкилотлардан ташқари кўплаб хусусий тадбиркорлар ҳам китоб савдоси билан фаол шуғулланмоқда. Бу эса мамлакатимизда китобга талаб ошиб, китобхон юртдошларимизнинг кўпаяётганидан далолатдир.

– Мамлакатимизда матбаачилик юксак суръатлар билан юксалишида давлатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг соҳа ривожига қаратаётган алоҳида эътибори муҳим омил бўлмоқда, – дейди "Ўқитувчи" НМИУ директори ўринбосари У.Азимов. – Замонавий полиграфия дастгоҳлари ва улар билан бемалол тиллашадиган мутахассислар, китоб тасниф этишга қодир муаллифлар жамоаси шаклланди.

Мазкур нашриёт–матбаа ижодий уйи чоп этаётган матбаа маҳсулотларига бозордаги талаб катта. Шу боис бир неча номдаги китоб бозор талаблари асосида қайта нашр этилди. Оммавий ахборот воситалари орқали янги нашр этилаётган китоблар хусусида маълумот–рекламалар берилиши китобларни кенг оммага таништириш ҳамда мамлакатимизнинг турли бурчакларида фаолият кўрсатаётган тадбиркорлар билан китоб олдисотдиси бўйича самарали шартномалар тузиш имконини бермоқда. Хусусан, ўтган йили "Ўқитувчи" НМИУ томонидан 5 414,6 миллион сўмлик олти миллион юз мингдан ортиқ нусхада китоб сотилган. Жорий йилнинг биринчи чорагида эса 463,4 миллион сўмлик жами 1224919 нусхадаги китоб реализация қилинди. Бу кўрсаткич ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан бир неча баробар кўпдир.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги тизимидаги бешта нашриёт–матбаа ижодий уйида китобхонлар дидига мос, замон руҳи билан йўғрилган китоблар чоп этилмоқда. Улар – «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» давлат илмий нашриёти, "Ўзбекистон", "Ўқитувчи", Чўлпон, Ғафур Ғулом номидаги нашриёт–матбаа ижодий уйларидир.

...Пойтахтимизнинг гавжум кўчаларидан бири – Навоий кўчасида кўплаб китоб дўконлари ва расталари жойлашган. "Ўзбекистон" НМИУ сотувчиси Ж.Ориповнинг айтишича, айни пайтда турли луғатлар, маълумотномалар, қўлланмалар, рангли–безакли альбомлар, энциклопедиялар ва болалар адабиётларига қизиқиш катта. Мумтоз адабиёт намуналари, илмий-фантастик ва детектив жанрдаги китоблар мухлислари сони ҳам тобора ошмоқда.

Айни пайтда мамлакатимизда мулкчиликнинг турли шаклларидаги етмишга яқин нашриёт фаолият кўрсатмоқда. «Шарқ» НМАК, «Маънавият», «Мовароуннаҳр», «Янги аср авлоди» сингари нашриётларнинг маҳсулотларига ҳам қизиқиш юқори. Айниқса, «Шарқ»да «Жаҳон адабиёти дурдоналари», «Жаҳон саргузашт адабиёти», «Аср ошган асарлар» серияларида чоп этилган асарлар қўлма-қўл бўлаётир. Зеро, китобхонлар илгари нашрдан чиққан, бугунги кунда китоб дўконларида топилиши амримаҳол бўлган дурдона асарларни ўқишга муштоқ. Айни пайтда янгидан нашр этилаётган бундай китобларнинг адади кенг китобхонлар оммасини қондирмаслигини ҳам таъкидлаш зарур. Миллионлаб китобсеварлар учун атиги бир неча минг нусхада чоп этилаётган китоблар етишмаслиги равшан.

Табиийки, ўнлаб нашриётларда тайёрланиб, чоп этилаётган китобларнинг мазмун–йўналиши, савия ва сифати ҳам турлича.

– Ўтган йилдан бошлаб дўконларимиз янгича ишлашга ўтди, – дейди «Шарқ зиёкори» ОАЖ директори ўринбосари У.Холиқов. – Илгари харидор ўзини қизиқтирган китобни сотувчидан сўраб олиб кўрган бўлса, эндиликда кенг ва ёруғ дўкон расталарини оралаб юриб, китобларни бирма-бир қўлига олиб кўриши, истаганича ўқиши, маъқулини сотиб олиши мумкин. Бу – жаҳон тажрибасида харидорни ўзига кўпроқ жалб қиладиган самарали усул. Айниқса ўқув юртларига уюштирилаётган кўчма китоб савдолари дўконларимизга бўлган қизиқишни янада оширмоқда. Уч-тўрт йил илгари кунлик китоб савдоси ҳажми уч юз минг сўмдан ошмасди. Бугунги кунда эса бу кўрсаткич бир ярим миллионга етди.

Дарҳақиқат, «Шарқ зиёкори» ОАЖ китоб савдоси бозорида ўн бир йилдан буён муваффақият билан фаолият юритмоқда. Унинг китоб дўконида салкам ўн минг номдаги китоб сотилмоқда. Дўкон мамлакатимизнинг ўн бир вилоятида ўз филиалига эга. Айниқса, Андижон, Бухоро, Самарқанд ва Навоий шаҳарлари марказидаги дўконларда китоб савдоси замон талаблари асосида йўлга қўйилган. Яқин кунларда Гулистон ва Марғилон шаҳарларида ҳам ана шундай замонавий дўконлар очилади.

Акциядорлик жамиятининг пойтахтимиздаги «Чилонзор», «Эски Жўва», «Қўйлиқ», «Авиасозлар», «Юнусобод» сингари йирик бозорларида кўчма китоб дўконлари ишлаб турибди. Китоб савдосининг яхши йўлга қўйилиши натижасида биргина ўтган йилнинг ўзида қарийб бир миллиард уч юз эллик миллион сўмлик матбаа маҳсулоти сотишга эришилди. Жорий йилнинг биринчи чорагида бу кўрсаткич қарийб уч юз тўқсон миллионни ташкил қилди.

Ғафур Ғулом номидаги НМИУ ҳозирги замон ўзбек адабиёти даргаларининг асарларини чоп этишда катта тажрибага эга. Нашриёт томонидан чоп этилган Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов, Худойберди Тўхтабоев сингари атоқли ёзувчи ва шоирларнинг асарлари бугун китобхонлар томонидан катта қизиқиш билан кутиб олинди.

Мазкур нашриёт–матбаа ижодий уйи Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорига биноан таваллудининг юз йиллиги нишонланаётган севимли адибимиз Абдулла Қаҳҳор юбилейига ҳам ўзига хос туҳфа ҳозирлади. Ёзувчининг «Анор» ҳикоялар тўплами нашр этилди. Бундан ташқари, адибнинг умр йўлдоши Кибриё Қаҳҳорова қаламига мансуб, ёзувчи ижоди ва ҳаётига бағишланган «Чорак аср ҳамнафас» деб номланган китоб ҳам яқин кунларда босмадан чиқади.

Нашриёт томонидан мумтоз адабиётимиз намуналарининг чоп этилиши яхши йўлга қўйилган. Алишер Навоийнинг «Лисон ут-тайр», Фаридуддин Атторнинг «Мантиқ ут-тайр», Мирзо Бедилнинг «Шавқингни ёд этиб» сингари тўпламлари шулар жумласидандир. Алишер Навоийнинг ўзига хос полиграфик ижро, миллий миниатюра безаклари асосида нашр этилган беш достондан иборат «Хамса» асарлар тўплами Москвада ўтказилган «Китоб санъати» халқаро кўрик-танловида биринчи ўринга сазовор бўлди. Бундай фикрларни «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» давлат илмий нашриёти томонидан тайёрланиб, чоп этилаётган китоблар хусусида ҳам айтиш мумкин.

– Болаларим учун уч томлик «Ўзбек халқ эртаклари» тўпламини сотиб олдим, – дейди харидор Гулсара Зайниева. – Махсус ғилофга жойланган. Жуда сифатли. Бир неча авлод бемалол фойдаланса ҳам тўзимайди. Мана бу – «Ўзбек миллий таомлари» китоби уй бекалари учун зарур қўлланмалардан.

Дарҳақиқат, болаларга атаб чоп этилаётган китоблар сони тобора ошмоқда. Жумладан, «Ўқитувчи» НМИУда нашр этилган уч томлик «Ўзбек халқ эртаклари», «Русские народние сказки», «Шарқ» НМАКда тайёрланган «Узбекские народние сказки», Ғ.Ғулом номидаги НМИУ томонидан босмадан чиқарилган «Ўзбек халқ эртаклари» сингари китобларга талаб катта. Замонавий полиграфия усуллари асосида чиқарилган бундай китоблар ўзининг бетакрор безаклари билан ҳам китобхонлар эътиборини ўзига жалб қилмоқда.

Ҳа, мамлакатимизда китоб мутолаасига қизиқиш тобора кучаймоқда. Боқий мўъжизага ошно қалблар жаҳолатга берилмайди. Китобга қизиққан, уни ўзининг ҳаётий эҳтиёжига айлантирган авлоднинг маънавий дунёси бой, руҳи тетик бўлади. Ғоявий-мафкуравий иммунитети юксак, маънавий олами бой инсонларни эса ҳеч қандай куч енга олмайди.

Норали ОЧИЛОВ,
ЎзА шарҳловчиси

Қилмиш-қидирмиш

ОИЛА ВА МАҲАЛЛА БИРДЕК МАСЪУЛ

Фарзандни комил инсон қилиб тарбиялаш мажбурияти, аввало, ота-она зиммасида. Лекин, айримлар ўз вақтида бола тарбиясига етарлича эътибор қаратмаслиги оқибатида бугунги кунда ёшлар ўртасида турли хил жиноятлар содир этилаётгани ачинарли ҳолдир.

1982 йилда туғилган Умид Холметов болалигидан жиноят кўчасига кирди. Унинг ножўя хатти-ҳаракатларини на ота-онаси, на қариндош-уруғлари ва на маҳалла-кўй жиловлай олди. Меҳнат қилишга бўйни ёр бермаган Умид ғаразли ниятларини амалга ошириш йўлида ҳар қандай қабиҳ ишга қўл уришдан тоймади. Оқибатда икки марта судланди. Дастлаб 19 ёшида беш йил муддатга озодликдан маҳрум қилинди. Давлатимиз раҳбарининг амнистия тўғрисидаги Фармони туфайли жазони ўташдан тўлиқ озод этилди. Бундай бағрикенглик, кечиримлилик унга тўғри йўл танлаш учун кенг имкониятлар эшигини очган эди. Аммо...

Қилмишларидан оқилона хулоса чиқармаган Умид кўп ўтмай тағин жиноятга қўл урди. Бунинг учун унга уч йил муддатга ахлоқ тузатиш ишлари жазоси тайинланди. Минг афсуски, тоғни урса талқон қиладиган навқирон йигит бундан ҳам ўзига тегишли хулоса чиқара олмади, 2006 йили 14 ноябрь куни Жиноят кодексининг 169-моддаси 3-қисми "а" бандида назарда тутилган жиноятни содир этди.

Бу каби нохуш воқеалар кишини оғир хаёлга толдиради. Ўйланиб қоласан, киши: ахир, ҳали 25 ёшга ҳам кирмаган йигитнинг кетма-кет уч маротаба жиноят ботқоғига қадам қўйганини қандай изоҳлаш мумкин?

Яна бир мисол. Фуқаро Акмал Мамарасимов ҳам боши деворга бир неча маротаба урилган бўлса-да, "кўзи очилмаган" кимсалардан. Акс ҳолда, у аввал судланганига қарамасдан, яна суднинг қора курсисида ўтирмаган бўларди. Афсуски, Акмал энди йигитлик фаслининг олти йилини панжара ортида ўтказади.

Акмал тумандаги «Билдирсой» участкасида яшовчи таниши И.Айминовнинг уйига боради. Бу ерда икки ҳамшиша роса улфатчилик қилишгач, у ғирт маст ҳолатда «Билдирсой» фермер хўжалигида ишловчи Баҳром Эргешовникига йўл олади.

Хуллас, бевақт келган "меҳмон" билан уй эгаси аввалига тинчгина суҳбатлашиб ўтиришди. Бироқ орадан вақт ўтиб уларнинг «ширин» суҳбатлари жанжалга айланди. Нимадандир ўртада келишмовчилик келиб чиқди-ю, Акмал ҳамсуҳбатининг қорни ва кўкрагига пичоқ санчди. Қайта пичоқ ўқталмоқчи бўлганида Баҳром ўзини ҳимоя қилиш мақсадида уни ташқарига итариб борди ва хона эшигини қулфлаб олди. Жабрланувчи Баҳром Эргешов эса ичкарида оғир аҳволда қолиб кетди. Вақтида тиббиёт ходимлари томонидан кўрсатилган ёрдам натижасида унинг ҳаёти сақлаб қолинди.

Жиноятчилар содир этган қилмишларига яраша жазоларини олишди. Фақат бир савол кишини ўйлантиради: бу жиноий хатти-ҳаракатлар рўй бермаслиги мумкин эдику?! Кузатишлардан шу нарса маълум бўладики, оила ва маҳаллада фарзанд тарбиясига масъулият кучайган жойда жиноятчиликка ўрин қолмайди.

Шуҳрат ЭШОНОВ,
Бўстонлиқ туман прокурори ўринбосари

Таълим

Малакали кадрлар тайёрланмоқда

Каттақўрғон туманидаги Кадан қишлоқ хўжалик касб-ҳунар коллежининг ташкил топганига эндигина 7 йил бўлди. Ана шу қисқа давр мобайнида бу билим ва ҳунар даргоҳидан кўплаб малакали мутахассислар етишиб чиқди.

Кейинги йилларда коллежга кириб ўқиш истагини билдирувчи ёшлар тобора кўпайиб бормоқда. Бунинг сабаби бор; албатта. Коллежда ёшларнинг касб ўрганиши учун қулай шарт-шароитлар мавжуд. Билим даргоҳининг замонавий типда қурилган биносида 24 та умумтаълим фан хонаси, 22 та махсус фан кабинети, шунингдек, устахоналар ва лабораториялар ўрин олган. Улар ўқув қуроллари ва дарсликлар билан таъминланган. Бундан ташқари, кутубхона, 165 ўринли ошхона, 312 ўринли фаоллар зали, соғломлаштириш хоналари ва спорт зали талабалар хизматида. Фан хоналари Япония кредити асосида замонавий жиҳозлар билан таъминланган. Шунингдек, бир гектар майдондаги автотрактородром, ички радиоузел, қўшимча ёрдамчи бинолар ҳунар ўрганиш ва ёшларнинг малакасини оширишда муҳим рол ўйнамоқда.

– Ўтган олти йил давомида қишлоқ хўжалиги соҳаси бўйича 677 нафар малакали мутахассис етишиб чиқди. 2006-2007 ўқув йилида эса 420 нафар илмга, ҳунарга чанқоқ ёшларни ўқишга қабул қилдик, – дейди коллеж раҳбари Солижон Жалилов биз билан суҳбатда. – Коллежда бугун мингдан зиёд талабага 71 нафар фан ўқитувчиси ҳамда 18 нафар ишлаб чиқариш устаси касб-ҳунар сирларини ўргатиб келмоқда.

Ўқувчиларнинг маънавий етук, жисмонан баркамол бўлиб вояга етишишлари учун ҳар хил маънавий-маърифий тадбирлар, спорт мусобақалари мунтазам ўтказиб борилаётир. Бу борада туман "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, хотин-қизлар қўмитаси, маданият ва спорт ишлари бўлими, туман прокуратураси билан доимий ҳамкорлик йўлга қўйилган. Жумладан, шу йилнинг бошида туман "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ва бошқа ташкилотлар иштирокида "Гиёҳвандлик ва унинг зарарли оқибатлари" мавзусида давра суҳбати ўтказилди. Бундан ташқари, "Қаландарxон" масжиди имом хатиби Н.Раҳимов билан "Дунёвий давлат ва дин" мавзусида ўтказилган суҳбат ёшларда чуқур таассурот қолдирди. Маъмурий идора ходимлари билан "Ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг келтириб чиқарадиган салбий оқибатлари ва унинг олдини олиш" мавзусидаги давра суҳбати ҳам ёшларнинг тарбиясида ўз ижобий натижасини берди.

Яна шуни алоҳида қайд этиш жоизки, 2000-2001 ўқув йилида коллежда 5 йўналиш бўйича мутахассис тайёрланган бўлса, 2006-2007 ўқув йилига келиб, уларнинг сони икки бараварга ошди. Мактабларнинг 9-синфлари битирувчилари учун "Очиқ эшиклар кунлари" ташкил этилган. Коллеж ўқитувчи ва муҳандис педагоглари тез-тез мактабларга боришиб, ўқувчилар билан касбга йўналтирувчи суҳбатлар ўтказмоқдалар.

Коллеж маъмурияти ёшларга чуқур билим бериш ва уларни касб-малакасини ошириш билан бирга меҳнатга ҳам чиниқтиришмоқда. Шу мақсадда кичик паррандачилик фермаси ва сутни қайта ишлаш цехлари фаолият кўрсатмоқда. Ёшлар ана шу ерда ўқишдан ташқари фаолият кўрсатишади. Бу бюджетдан ташқари пул топишда ўзининг ижобий самарасини бермоқда.

Асқар ЖАЛИЛОВ,
"Адолат" мухбири

Тиббиёт

Аҳоли саломатлигини кўзлаб

Мамлакатимизда халқ саломатлигини сақлашга, оналик ва болаликни муҳофаза қилишга, фарзандларимизнинг соғлом ўсиб-улғайишига катта эътибор қаратилмоқда. Бошқа жойларда бўлгани каби Қорақалпоғистон Республикасида ҳам Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш Давлат дастури асосида аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш сифати ва самарадорлигини оширишга қаратилган кенг кўламли ишлар амалга оширилди. Бунда барча қулайликларга эга янги тиббиёт муассасаларининг барпо этилгани, мавжудларининг капитал ва жорий таъмирланганини ҳамда уларнинг замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозланганини муҳим аҳамият касб этди.

Дарҳақиқат, даволаш-профилактика ишларининг самарадорлиги, ҳар қандай касалликка тез ва осон даво топиш, энг аввало, тўғри ташхис қўйишга боғлиқ. Бунинг учун, албатта, тиббиёт муассасаларида шифокорларнинг яқин кўмакдошлари ҳисобланган замонавий тиббий асбоб-ускуналар, аппаратура жиҳозлари бўлиши даркор. Бу борада, айниқса, ўтган йили салмоқли ишлар қилинди. 2-Республика сил касалликлари шифохонаси учун 4 та небулайзер, 2 та кислород концентратори харид қилинди, бактериологик лабораторияга янги ташхис қўйиш ускунаси – "Baktek-MJIT" ўрнатилди. Шу билан бирга, Республика онкологик диспансери фибробронхосип, моммогриф, УЗИ аппаратлари билан таъминланди. Натижада ушбу шифохоналарда касалликларга аниқ ва тўғри ташхис қўйиш имконияти бирмунча яхшиланди.

Тизимни ислоҳ қилишнинг энг асосий йўналишларидан бири бўлган тез тиббий ёрдам кўрсатиш муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ҳам доимий эътиборда. Ҳозирда самарали фаолият олиб бораётган Республика шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази Нукус филиали биноси ўтган йили капитал таъмирдан чиқарилди. Бунинг учун 143 миллион сўм маблағ сарфланди. Ҳомий ташкилотлар эса филиалга 25 миллион сўмлик юмшоқ ва қаттиқ жиҳозлар совға этишди. Шунингдек, Халқаро Оролни қутқариш жамғармаси томонидан тез ёрдам хизматини яхшилаш мақсадида умумий баҳоси 82 миллион 147 минг сўмлик "Дамас-Амбуланс" машиналари олиб берилди.

Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, соғлом, бақувват авлодни тарбиялаш бугунги куннинг энг устувор вазифаларидан. Бу, аввало, тиббиёт ходимлари зиммасига катта масъулият юклайди. Қорақалпоғистонлик шифокорлар фидойилиги ва саъй-ҳаракати билан болалар, ўсмирлар ўртасида даволаш-профилактика тадбирлари талаб даражасида ташкил қилинмоқда. Бир сўз билан айтганда, ёш авлод саломатлиги доимий равишда тажрибали шифокорлар назоратида.

– Шифохонамиз 180 ўринга мўлжалланган, ортопедиатравматология, пульмонология, ревмакардиология, хирургия сингари олтита бўлимдан иборат, – дейди Республика болалар касалхонаси бош врачи М.Собирова. – Бундан ташқари, ёрдамчи бўлимларимиз – лаборатория, рентген хонаси, физиотерапия, қон қўйиш ҳамда қабул бўлимлари, дорихона ҳам ишлаб турибди. Врач ва ҳамшираларимизнинг аксарият қисми юқори малака тоифаларига эга бўлган тажрибали шифокорлар. Шу боис бемор болаларимизни даволаш ва бутунлай соғайиб кетишларида уларнинг бой тажрибаси асқотмоқда. Қолаверса, бунда шифохонамизга Япония гранти ҳисобига 84 номдаги тиббий аппаратураларнинг олингани ҳам қўл келаётир.

Ота-она учун дунёда фарзанд кўришдан ортиқ бахт йўқ. Республика Акушерлик ва гинекология илмий-текшириш институти Нукус филиалининг қўли енгил шифокорлари ҳар йили минглаб ота-оналар билан ана шу бахтиёрликни баҳам кўришаётир. Филиал 280 ўринга мўлжалланган бўлиб, унинг тасарруфида маслаҳат поликлиникаси ҳам фаолият юритмоқда. Бу ерга ҳар куни ўнлаб хотин-қизлар келиб, тиббий текширувдан ўтишади, зарур маслаҳатлар олишади. Қолаверса, филиал ходимлари белгиланган муддатларда республиканинг барча туманларида бўлишмоқдаки, бу қишлоқ жойларида соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, репродуктив саломатликни мустаҳкамлашда ниҳоятда муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда.

Ғ.ХИДИРОВ,
"Адолат" мухбири

Ҳуқуқ

АЁЛЛАРНИНГ ЖАМИЯТ ҲАЁТИ ВА ИСЛОҲОТЛАРДАГИ ИШТИРОКИ

ТАРАҚҚИЁТНИ ТЕЗЛАШТИРИБГИНА ҚОЛМАЙ, ТУРМУШ ФАРОВОНЛИГИНИ ОШИРИШ, ОИЛА МУСТАҲКАМЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШГА ҲАМ ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

Инсоният пайдо бўлгандан буён икки жинс — аёл ва эркак ўртасида тенг ҳуқуқлиликни таъминлаш долзарб масала бўлиб келган. Буни матриархат ва патриархат даврлари мисолида ҳам кўриш мумкин. Инсон табиатидаги ҳукмронлик қилишга интилиш — тан олиниш учун бўлган ушбу курашда эркаклар ғолиб чиқди. Яъни, патриархат даври бошлангандан бери кўп соҳаларда аёллар жамият ишларидан четлаштирилди. Лекин тадрижий тараққиёт шуни кўрсатдики, хотин-қизларни жамиятдан узиб қўйиб, барча орзу қилган ривожланган жамиятни барпо этиш мушкул экан.

ТАРАҚҚИЁТДА ҲАМҚАДАМ, ҲАМКОР

Тарихда ва бугунги кунда ҳам дунёда жинсга қараб камситиш ҳолатлари учраб туради. Буни аксарият жамиятларда хотин-қизларга зарар етказган ҳолда эркакларга қулайлик яратувчи таҳқирлаш, деб тушунилади. Жинслар аро бундай тафовутларга барҳам бериш мақсадида кўпгина ривожланган давлатларда аёлларни ишлаб чиқариш ва бошқа муҳим вазифаларга жалб қилиш орқали уларда бошқарувчилик қобилиятини шакллантиришга ҳаракат қилинмоқда. Бу — энг тўғри йўл. Бошқача айтганда, жамият ривожига фақат бир томонлама (эркакларнинг меҳнат кучи билан) эмас, икки томонлама, яъни эркак ва аёлнинг биргаликдаги саъй-ҳаракати билан эришиш самаралироқ.

Техника тараққиёти натижасида индивидуализмнинг кучайиши хотин-қизларнинг кўп масалаларга индивидуал ёндошишини талаб қила бошлади. Бунинг натижасида аёлларда ҳам етакчилик хусусиятлари шаклланa борди. Агар хотин-қизлар бошқарувдан четлатилса, аслида уларнинг фикрлашида бир хил имконият бўлса ҳам, икки жинс ўртасида катта тафовут келиб чиқади. Буни Элвин Тоффлер ўзининг "Учинчи тўлқин" назариясида шундай ифодалайди: "Эркак киши, тарихий нуқтаи назардан қараганда, прогрессивроқ иш шакли учун ўзини масъул деб ҳисоблаган, аёл эса эскироқ, қолоқроқ меҳнат шакли билан шуғулланишда давом этган. Эркак гўё келажак сари интилган, аёл эса ўтмишда қолиб кетаверган. Бундай тақсимот шахсиятда ва ички ҳаётда парчаланишни вужудга келтирди". Дарҳақиқат, бу "парчаланиш" натижасида хотин-қизлар замонавий билимлардан узилиб қолди. Энди улар бола тарбиялаш ва уй-рўзғор ишлари билангина шуғуллана бошлашди. Оқибатда хотин-қизлар ва эркаклар дунёқарашида катта тафовутлар юзага келди. Ҳатто хотин-қизларнинг жамиятдаги иштироки аксарият ҳолатларда инкор этилди.

Бироқ, аёл фақат оилада фаолият юритган ҳолда ҳам жамиятга таъсир ўтказа олади. Чунки оиладаги ижтимоий онгнинг шаклланишида унинг ўрни беқиёс: униб-ўсаётган ҳар бир ёш кўпроқ онанинг дунёқарашидан баҳраманд бўлади. Табиийки, ўзининг дастлабки тасаввурларини ҳам шу билимлар орқали шакллантиради. Боланинг идеали кўп ҳолларда онанинг идеалига яқин бўлади. Шу сабабли жамият тараққиётида аёлнинг ўрнини юқори баҳолаш мумкин. Лекин хотин-қизларнинг ҳуқуқлари ва имкониятлари, уларнинг эмин-эркин фаолият юритиши ХХ асрга келибгина эътиборга олина бошланди. Дунё миқёсида ва айрим давлатларнинг ўзида ҳам хотин-қизлар ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилувчи меъёрий ҳужжатлар қабул қилинди.

ҲУҚУҚ ДЕКЛАРАЦИЯСИ

Иккинчи жаҳон урушидан сўнг, 1948 йилнинг декабрида БМТ Бош Ассамблеяси барча одамларга, жумладан, эркаклар ва аёлларга тенг ҳуқуқлар, эркинликлар ва масъулият берувчи Инсон ҳуқуқлари декларациясини қабул қилди. Шунга қарамай, хотин-қизлар ҳуқуқлари поймол этилаверди. Натижада яна хотин-қизларнинг ҳуқуқ-манфаатларини ҳимоя қилиш зарурати вужудга келди ҳамда 1952 йилдан бошлаб БМТ томонидан кўплаб қарорлар ва ҳужжатлар ишлаб чиқилди. Мехикодаги Хотин-қизлар аҳволи бўйича Биринчи умумжаҳон конференцияси (1975), Хотин-қизлар ўн йиллиги (1975-1985) ҳамда БМТнинг Копенгаген ва Найроби конференциялари жараёнида хотин-қизлар аҳволини яхшилаш соҳасида кўплаб ишлар амалга оширилди. Лекин Пекинда бўлиб ўтган Тўртинчи Бутунжаҳон конференциясида қабул қилинган Декларация ва Ҳаракат платформаси хотин-қизлар ҳуқуқи ва гендер муаммосини дунё миқёсида кўтариб чиққан асосий ишлардан бири бўлди. Бу декларациянинг асосий мақсади, жаҳонда хотин-қизлар имкониятларини кенгайтириш, жумладан, фикрлаш, эътиқод, дин ва қарашлар эркинлигини таъминлаш эди. Хусусан, декларацияда хотин-қизлар ҳуқуқлари инсон ҳуқуқларидир, деб ёзиб қўйилди.

Хотин-қизлар ҳуқуқларига оид халқаро меъёрларга ҳамоҳанг тарзда Ўзбекистон қонунларида хотин-қизлар эркинликлари кафолатланган. Буни Бош Қомусимизда ҳам кўриш мумкин. Хусусан, Конституциянинг 18-моддасида жинси, дини, эътиқодидан қатъи назар, барча фуқаролар тенг ҳуқуқли экани айтиб ўтилган. 1995 йили "Хотин-қизларнинг давлат ва жамият қуришдаги ролини ошириш тўғрисида"ги ҳамда "Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Президент Фармонларининг эълон қилиниши ҳам аёлларнинг жамиятдаги иштирокини ва нуфузини янада оширишга ёрдам берди.

Хотин-қизларнинг сиёсий жараёнлардаги иштироки, бошқарувдаги даражасига қараб давлатнинг келажаги баҳоланади. Аксарият давлатларнинг ўз қонунчилик органларида аёлларга маълум бир ўринлар ажратиб, квоталар белгилашлари ҳам бежиз эмас. Ҳозирги кунда мамлакатимиз Олий Мажлис Қонунчилик палатасида 21 нафар (18 фоиз) аёл депутат фаолият юритаётган бўлса, 15 нафар аёл (15 фоиз) Олий Мажлис Сенатининг аъзоси ҳисобланади. Бундан ташқари, ижроия ҳокимиятда ишлаётганларнинг 3,4 фоизини, суд ҳокимиятидагиларнинг эса 22,7 фоизини хотин-қизлар ташкил қилади. Фридрих Эрберт номидаги жамғарманинг Марказий Осиё бўйича минтақавий вакили Рейхард Крумнинг таъкидлашича, бундай ҳолат Қирғизистоннинг Жокоргу Кенгешида 0 фоиз, Қозоғистон Сенатида 8 фоиз, Тожикистонда 12 фоиздир.

Бир сўз билан айтганда, Ўзбекистон хотин-қизлар ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш ҳамда жамият бошқарувига уларни жалб қилиш борасида Марказий Осиё давлатлари орасида етакчи ўринни эгаллайди.

БИЛИМЛИ АЁЛ - ЖАМИЯТ ТАЯНЧИ

Бугунги кунда республикамиздаги хотин-қизларнинг сони аҳолининг 50 фоиздан кўпроқ қисмини ташкил этади. Шу сабабли уларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, замонавий тенденциялар асосида таълим бериш ҳамда фаолият жараёнида эркак ва аёлларнинг имкониятларини тенглаштириш Ўзбекистон ривожи учун энг муҳим масалалардан бири ҳисобланади. Зеро, хотин-қизларнинг замонавий билим олиши уларнинг инсоний ҳуқуқларидан биридир.

БМТнинг Минг Йиллик Ривожланиши Мақсадлари дастурининг 2006 йил ҳисоботига кўра, Ўзбекистонда бошланғич ва ўрта таълимда ўғил болаларнинг 90 фоизи ва қизларнинг 90,5 фоизи ўқимоқда. Агар дунё миқёсидаги кўрсаткичларга назар ташлайдиган бўлсак, 7 ёшдан 11 ёшгача бўлган ўғил болаларнинг 74 фоизи ва қизларнинг 73 фоизи бошланғич мактабларда таълим олишади. Айрим Африка мамлакатларида эса, бор-йўғи 27 фоиз ўғил болалар ва 32 фоиз қизлар мактабга қатнайди. Кўриниб турибдики, Ўзбекистон ушбу кўрсаткичлар бўйича бошқа давлатларга нисбатан жаҳонда етакчи ўринларда.

Мухтасар айтганда, инсон манфаатлари жамият ҳаётининг бош мезони этиб белгиланган давлатимизда орзу-умидлари, ҳаётий интилиш ва мақсадлари муштарак бўлган аёллар ва эркакларнинг тенг ҳуқуқлилиги тобора муҳим аҳамият касб этиб бормоқда. Таъкидланганидек, аёлларнинг жамият ҳаёти ва ислоҳотлардаги иштирокини ошириш учун ҳукуматимиз томонидан бир қатор қонун ва қарорлар, амалий тадбирлар жорий этилдики, бу жамиятни модернизациялаш жараёнидаги демократик андозаларнинг акс этаётганидан, азалий қадриятимиз — аёлга эъзоз ва эҳтиромнинг жаҳон андозалари билан уйғунлашиб бораётганидан далолат. Шундай экан, хотин-қизлар ҳуқуқ ва манфаатларининг ҳимояси юксак тараққиётга мустаҳкам замин бўлиб хизмат қилиши шубҳасиз.

Ўктам ХУДОЙҚУЛОВ

Миллий парламентларда аёллар иштироки (фоиз ҳисобида)

ХОРИЖ ХАБАРЛАРИ

Руаял тарафдорлари кўпаймоқда

Франция тарихида биринчи маротаба мамлакатни аёл президент бошқариши мумкин. Бу 6 май куни маълум бўлади

Францияда 22 апрель куни ўтказилган президентлик сайловининг биринчи босқичида Николя Саркози ва унинг асосий рақиби Сеголен Руаял сайловчиларнинг энг кўп овозини тўплаб, навбатдаги босқичда қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди. Собиқ Ички ишлар вазири қарийб 30 фоиз, [illegible] Сеголен хоним эса 26 фоиз овоз олишга эришди. Агар иккинчи босқичда Руаял ғалабага эришса, Франция тарихида илк марротаба мамлакатни аёл президент бошқаради.

Сайловда икки муҳим жиҳат кўзга ташланди. Биринчидан, [illegible]

[illegible]

Аслида қадимшунослар инсоният цивилизацияси матриархатдан, яъни аёллар ҳукмронлигидан бошланган, дейишади. Кейинчалик эса эркаклар ҳийла-найранг ишлатиб, [illegible] мавқеини қўлга олишган экан. Бугун социологлар, кўпгина сиёсатшунослар аёл яна олдинги "план"га ўтаётганини эътироф этишмоқда. Бошқача айтганда, кейинги пайтда тарозининг иккинчи палласи сезиларли тарзда аёллар томонга оғиб, катта давраларда улар ҳам бўй кўрсата бошлади. Улар ҳатто йирик давлатларнинг президентлари этиб сайланмоқда. Маълумотларга кўра, ҳозир қарийб 30 та мамлакатда аёллар раҳбарлик қилмоқда. Либерия ва Германия тарихида биринчи марта аёл киши президент бўлиб сайланди. Умуман, йирик, кўзга кўринган аёл давлат арбоблари [illegible]

Хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий ҳуқуқлари учун курашни демократиянинг қарор топиши учун олиб борилган курашнинг муҳим бир қисми, дейиш мумкин. [illegible] Бу Олимпия де Гурж томонидан 1789 йили эълон қилинган "Фуқаро — аёлнинг ҳуқуқлари Баёноти (Декларацияси)"га ҳам асос топган. 1906 йилда келиб Финляндия аёлларга сайланиш ҳуқуқини берган жаҳондаги биринчи давлат бўлди. 1921 йилда парламентнинг биринчи аёл депутати сайланди. [illegible]

Жаҳон тарихида Буюк Британия бош вазири Маргарет Тэтчер ёки Ҳиндистоннинг собиқ бош вазири Индира Ганди фаолиятларини эслаш кифоя. [illegible] Конгрессининг Вакиллар Палатасига тарихда биринчи марта аёл — Ненси Пелоси спикерлик қилмоқда.

Бироқ, мутахассисларнинг фикрича, ҳозирда юқори лавозимларда кўплаб хотин-қизлар фаолият кўрсатса-да, уларнинг бошқарув курсиларини эгаллаши қийин. Бунинг учун улардан янада қаттиққўллик ва фаоллик талаб этилади. Шундагина халқаро сиёсатга бўлган таъсири ҳам кучаяди.

Беҳбуд БОТИРОВ,
"Адолат" мухбири

Хитойда чиқинди муаммоси

Хитой атроф-муҳит, тозаликка жиддий эътибор бермаса, яқин 13 йилда мамлакатда улкан чиқинди уюмлари йиғилиб қолиши мумкин, дея хабар беради MIGnews.com сайти.

Қишлоқдан шаҳарга кўчиб келаётганлар оқими ортиб бормоқда. Бу ҳол муаммони янада чуқурлаштиради. Яъни, 2020 йилда мамлакат шаҳарларида яшовчи аҳоли сони тахминан 860 миллион кишига етиши кутилмоқда. Натижада шусиз ҳам катта қийинчилик билан ишлаётган чиқиндиларни қайта ишлаш тизимини ишдан чиқариш учун етарли миқдор ҳисобланади.

Хуллас, яна 13 йилдан сўнг мамлакатдан чиқаётган чиқиндилар ҳажми 400 миллион тоннага етиши мумкинлиги ҳисоблаб чиқилган. Ваҳоланки, 1997 йилда бу рақам бутун дунёга тегишли кўрсаткич эди.

16 соатлик операция

Саудия Арабистони пойтахти Ар-Риёдда ноёб жарроҳлик операцияси ўтказилди.

Шифокорлар 13 ойлик камерунлик сиам эгизакларини ажратиб олишди. Бунинг учун 65 нафар мутахассисга 16 соат вақт керак бўлди.

ИТАР-ТАСС тарқатган хабарларга кўра, операция жараёнида кичкинтойларнинг умумий кўкрак қафаси, жигари, йўғон ва ингичка ичаклари, таносил аъзолари тизими ва оёқлари ажратилган. Шифокорлар жарроҳлик иши кўнгилдагидек ўтганини таъкидлашган.

Эгизакларни ажратиш пайтида учта оёқдан бири кесиб ташланган. Шунинг учун келгусида опа-сингилларнинг ҳар бирига биттадан протез оёқ ўрнатиш режалаштирилган.

Энг узун товуқ кабоби

Японияда дунёдаги энг узун товуқ кабоби тайёрланди.

Бамбук таёқчаларидан тайёрланган сихнинг узунлиги 16 метр 46 сантиметрни ташкил этди. Бу ўтган галги Нагато шаҳрида ўрнатилган натижадан 3 метру 18 сантиметрга кўпдир.

Якитори (қовурилган паранда) япон ошхонасининг энг севимли таоми саналади. Лаззатли бу таом бошқача кўринишларда Осиёнинг бошқа ресторанларида ҳам учраб туради.

Дилдора ИСМОИЛОВА
тайёрлади

МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК

ДАВЛАТ ВА ЖАМИЯТНИНГ ЎТА МУҲИМ МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯЛАЙДИ

ХХ асрнинг охирларига келиб "хавфсизлик" ва "миллий хавфсизлик" тушунчалари тез-тез қўлланила бошланди. Бу жараён тараққиётнинг мураккаблашгани, оммавий қирғин қуролларининг кенг тарқалгани, экологик вазиятнинг кескинлашгани, хавфли касалликларнинг пайдо бўлгани, терроризм таҳдиди кучайгани, давлатларда бозор ислоҳотларининг амалга оширила бошлагани билан изоҳланади. Бундай ўзгаришлар хавфсизлик, умумий ва миллий хавфсизлик муаммоларига эътиборни янада кучайтирди.

Аслида "хавфсизлик" тушунчаси турлича маънода талқин этилади. Бироқ барча талқинларга хос умумий ғоя ҳам мавжуд. Бунга кўра хавфсизлик инсоният ҳаётининг турли соҳаларида юзага келадиган хавф-хатардан ҳимояланиш, кафолатланиш маъносини англатади. Миллий хавфсизлик эса фуқароларнинг, жамият ва давлатнинг ўта муҳим манфаатлари, шунингдек, миллий қадрият ва ҳаёт тарзининг турли-туман ташқи ҳамда ички таҳдидлардан ҳимоялanganини ифодалайди.

Ўзбекистонда миллий хавфсизлик миллий истиқлол мафкураси билан ҳамоҳангдир. Зотан, миллий истиқлол мафкураси ўз мазмун-моҳиятига кўра, Ўзбекистоннинг ижтимоий-сиёсий тараққиётига хизмат қилади, барча сиёсий партиялар, гуруҳлар ва қатламларнинг — бутун халқимизнинг қуйидаги умумий манфаатларини ифодалайди:

— мамлакатнинг мустақиллиги, ҳудудий яхлитлиги, сарҳадлар дахлсизлиги;

— юртнинг тинчлиги, давлатнинг ҳарбий, иқтисодий, ғоявий, экологик, информацион таҳдидлардан муҳофаза этилиши;

— мамлакатда фуқаролараро ва миллатлараро тотувлик, ижтимоий барқарорлик муҳитини таъминлаш;

— ҳар бир оила ва бутун халқнинг фаровонлиги;

— жамиятда адолат устуворлиги, демократия, ўз-ўзини бошқариш тамойилларига амал қилиниши.

Ушбу манфаатлар миллий давлат манфаатини ташкил этади. Мамлакатнинг миллий хавфсизлиги унинг миллий манфаатини турли сиёсий, ҳарбий, иқтисодий, ғоявий ва бошқа омиллар ҳамда таҳдидлардан ҳимоя қилишга йўналтирилади. Шу боис, миллий хавфсизлик таркиби мураккаб тузилишга эга бўлиб, сиёсий, ҳарбий-мудофаа, ғоявий, мафкуравий, иқтисодий, экологик, ахборот хавфсизлигини ўз ичига олади. Иқтисодий хавфсизлик мамлакатнинг иқтисодий жиҳатдан мустақил, барқарор ривожланишга қодирлигини таъминлашга йўналтирилган. Информацион хавфсизлик эса, миллий хавфсизликнинг барча шаклларини, айниқса, ғоявий, мафкуравий хавфсизликни таъминлашнинг муҳим воситаси сифатида алоҳида аҳамият касб этади.

Таъкидлаш жоизки, "миллий хавфсизлик" тушунчаси кўп қиррали бўлиб, хилма-хил шаклларда намоён бўлади. Умумлаштирилган ҳолда унинг қуйидаги хусусиятларига эътибор қаратиш лозим: биринчидан, миллий хавфсизлик аниқ тарихий мазмунга эга, яъни жамият ҳаётининг қайси соҳаларида қандай таҳдидларнинг юзага келаётганини аниқлашга қаратилган муайян ҳолатларда теран таҳлилни талаб қилади. Иккинчидан, миллий хавфсизлик бир-бирига зид ўлчамлар, жамият ҳаётига хавф соладиган таҳдидлар ва уларни бартараф этишни тавсифлайдиган ижтимоий-иқтисодий параметр ва кўрсаткичлар билан ифодаланади. Учинчидан, миллий хавфсизлик муаммосининг аҳамияти ва кескинлиги жаҳон ҳамжамияти ҳамда айрим мамлакат, ҳудуд тараққиётининг бурилиш даврларидан ортиб боради. Тўртинчидан, миллий хавфсизлик тамойиллари ва параметрлари ўзгарувчан ҳамда турли мамлакатларда ўзига хос хусусиятга эга бўлади. Аммо ҳар бир мамлакатнинг миллий хавфсизлиги инсоният ижтимоий-иқтисодий тараққиётининг умумий тенденциялари билан боғлиқдир. Аксинча, умумбашарий иқтисодий, сиёсий ва ижтимоий муносабатлар тизимидаги ўзгаришлар миллий хавфсизликка таъсир этади. Бешинчидан, миллий хавфсизликка давлат манфаатлари, миллий ғоя ва миллий мафкура ҳам жиддий таъсир кўрсатади. Қолаверса, миллий хавфсизликни таъминлашда иқтисодий хавфсизликнинг ўрни беқиёсдир. Чунки миллий хавфсизликни, жумладан, мамлакатнинг сиёсий, конституциявий тузумини, давлат мустақиллигини сақлаш, ҳарбий қудратини ошириш, экологик муаммоларни ҳал этиш, аввалambор, мамлакатнинг иқтисодий салоҳиятига ва қудратига, унинг иқтисодий хавфсизлиги қай даражада таъминланганига боғлиқдир.

Ҳасанхўжа ОЙХЎЖАЕВ,
Тошкент молия институти магистранти

Фаолият

Юқори сифатли ва рақобатбардош

маҳсулот корхонага ҳам даромад, ҳам шуҳрат келтиради

Собиқ шўролар даврида бошқа тенгқурларим қатори мактабга борганим ҳамон эсимда. Ўшанда адашмасам бир ойча ўқирдик, холос. Кейин мактабга пахта терадиган фартукни кўтариб қатнайдиган бўлдик. Эрталаб бир соатгина дарс ўтилар, сўнг пахтазорга отланардик, бир учи белимизга, иккинчи учи бўйнимизга бойланган фартукни тўлдириш учун дала кезардик. Ҳали шудринги кўтарилмаган чаноқлар жажжи қўлчаларимизга ботар эди. Дастлаб совқотардик, қуёш чиққач, чаноқлар қуриб, пахта териш бироз осонлашарди.

Йиллар ўтди, бироқ бу одат канда бўлмади. Режа бажарилмаса, ҳеч кимда ором бўлмас, битта торчи, битта доирачи ва биз, ўқувчилар эса қачон мактабга қайтамиз — билмасдик, буни ҳатто ўқитувчиларимиз ҳам билишмасди...

Эҳтимол, бу гаплар ҳозирги мактаб ўқувчилари, коллеж ва олий ўқув юртлари талабаларига бир эртакдай туюлар. Энди билаяпмизки, ҳосилдор, тезпишар навлар яратилса, етиштирилган пахтани октябрь ойининг охирида бошлаб то янги йилгача эмас, сентябрь бошида бошлаб бир ой давомида териб олиб, режаларни бажарса ҳам бўларкан.

— Ўша даврда не-не машаққатлар эвазига етиштирган пахтамиз толаси жаҳон бозорида қандай баҳоланиши деҳқонлардан сир тутилган, — дейди Навоий пахта тозалаш очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти раиси Султонмурод Турсунов. — Ҳозир эса деҳқонга етиштирган ҳосилининг таннархию харидоригача маълум. Илгари контрактация шартномаси деган гап йўқ эди, ҳозир бунинг нималиги оддий деҳқонга ҳам, фермерга ҳам ойдай равшан. Деҳқоннинг ҳақига бир сўм хиёнат қилиб кўрингчи, хўжалик судлари орқали ҳақини дарҳол ундириб олади.

Корхонага кирсангиз, агрегатларнинг бир маромда ишлаётганидан, ишчиларнинг автоматлаштирилган ускуналар билан тиллашиб, чаққон ҳаракат қилишаётганидан завқланасан. Очиқ осмон остидаги пахта хирмонларини бир ускуна қуритиб берса, бошқаси чигитини ажратади. Пресслаш цехида эса, оқ бўзга ўралган тўп-тўп тола тойлари пайдо бўлади. Уч-тўрт нафар ходим тойларга корхона тамғасини туширишади.

— Ўзбекистонда эҳтиёжталаб маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган корхоналар кўп. Пахтани қайта ишлайдиган шу заводда фаолият кўрсатаётганимга 26 йил бўлди. Чорак асрдан ортиқ вақт мобайнида хорижга кетаётгани толада менинг ҳиссам борлигидан ғурурланаман, — дейди Гулнора опа Эшова. — Аввало, шу ноёб ашёни етиштираётган деҳқонга ташаккур. Тўрт нафар фарзандимни ҳалол меҳнатим билан тарбиялаб ўқитаяпман, уйли-жойли қилаяпман. Маошим қониқтиради.

— Ўтган хўжалик йилида етиштирилган пахта хомашёсидан қарийб 34 фоиз тола ажратиб олдик. Бу рақам мўлжалдагидан ҳам ортиқроқ, — дейди корхона хотин-қизлар бошланғич ташкилоти етакчиси Бибиражаб Абдуллаева. — Жамиятимиз раисининг айтишига қараганда, бизнинг "Бухоро-6" ва "Бухоро-8" навларидан ажратиб олаётган толамиз жаҳон бозорида етакчи экан. Ўзбек толасининг шуҳратини оширишда биз аёлларнинг ҳам улушимиз борлигидан беҳад қувонамиз. Юртимиз осудалиги абадий бўлишини, халқимиз, фарзандларимиз саломатлигини тилаб, дуога қўл очамиз.

Бозор иқтисодиёти шароити корхона мутахассисларидан юқори сифатли, рақобатбардош тола ишлаб чиқаришни, даромад манбаини ошириш учун тежамкорликка эришишни, меҳнат интизомини мустаҳкамлашни тақозо этади. Маъмурият ва бошланғич касаба уюшма ташкилоти ўртасида тузилган жамоа шартномаси асосида бу мақсадларга эришилаётир, ишчи-хизматчиларнинг ижтимоий муҳофазасига эътибор қаратилаётир.

Бир сўз билан айтганда, ҳиссадорлик жамияти ислоҳотлар имтиҳонидан дадил ўтмоқда. 400 нафардан ортиқ меҳнаткашлар жамоаси ўртасидаги аҳиллик, тўй-маъракалардаги бирдамлик ўз самарасини кўрсатмоқда.

— Яширмайман, ҳар бир корхона, хоҳ у хусусий, хоҳ давлат тасарруфида бўлсин, аввало, ўзининг иқтисодий пойдеворини яхшилашга ҳаракат қилади. Бизнинг бош мақсадимиз ҳам шу. Агар ғазнамизда етарли миқдорда маблағимиз бўлса, енгил нафас оламиз, ўзимиздан ортса атрофимиздаги ёрдамга муҳтож, кам таъминланган оилаларга қарашамиз, — дейди корхона раҳбари С. Турсунов. — Масалан, ўтган Ҳомийлар ва шифокорлар йилида хотин-қизлар ва нафақадаги айрим оналаримиз, опа-сингилларимизга қарийб 1,5 миллион сўмлик совғалар улашдик. Наврўз айёми арафасида ишчи-ходимларимиз, корхонамизда ишлаб, пенсияга чиққанлардан 550 кишига дастурхон ёздик. Спорт мусобақалари ўтказиб, 200 минг сўмлик совринлар улашдик. Корхонанинг собиқ ишчи-пенсионерлари ҳолидан хабар олиб турдик. "Ҳаёт" маҳалласига 100 минг сўм, болалар спортини ривожлантириш жамғармасига 2 миллион 250 минг сўм, вилоят "Соғлом авлод" жамғармасига 1 миллион 290 минг сўмлик ҳомийлик ёрдамлари кўрсатдик. Гап рақамларда эмас, муносабатда. Давлатимиз раҳбари жорий йилни "Ижтимоий ҳимоя йили", деб эълон қилди. Меҳнатимиз ютуқларини ошириб, бу ташаббусга ҳам муносиб жавоб берамиз, албатта.

Фермерлар фаолият кўлами кенгаймоқда, улар бойимоқда. Буларнинг барчаси, шубҳасиз, ҳосил ва даромаднинг мўл-кўллигидан. Пахта мулкдорларни илгаригига нисбатан ўн чандон қизиқтириб қўйди, толамиз эса жаҳонни! Ўзбек толасининг шуҳрати ортгани сайин, эл-юртимиз фаровонлиги юксалиб бораверади.

М. БАХРОМОВ ⓣ

ХАЛҚ ДУОСИ, МУХЛИС ИШОНЧИ

Юртимизнинг мард ва матонатли ўғлони – профессионал бокс бўйича ўта оғир вазнда жаҳон чемпиони Руслан Чагаев тарихий ғалабасини ҳамюртлари билан баҳам кўриш учун ўз туғилиб ўсган Андижон шаҳрига келди. Аэропортда уни жамоатчилик вакиллари, спортчилар ва спорт ихлосмандлари гулдасталар билан кутиб олишди. Вилоят ҳокимлигида бўлиб ўтган учрашувда эса Руслан Чагаев ўзига кўрсатилаётган юксак ҳурмат-эътибор учун миннатдорчилигини билдирар экан, бу ғалабага мухлислар ишончи ва ҳамда халқ дуоси туфайли эришганини эътироф этди.

Жаҳон чемпиони Андижондаги Олимпия захиралари спорт коллежида бўлиш олган, бокс сир-синоатларини ўрганган. Бу ерда ўтказилган учрашув ҳам жуда марокли кечди.

– Коллежимизда Руслан академ жаҳонда тенгсиз спортчи бўлиш учун астойдил интилган, ҳаракат қилаётган тенгдошларим жуда кўп, – дейди коллеж талабаси, бокс бўйича ўсмирлар ўртасида республика чемпиони Санжар Раҳмонов. – Биз, ёш боксчилар ҳам мамлакатимиз шуҳратини юксалтириш учун бор маҳорат, куч ва имкониятларимиздан фойдаланамиз.

Коллеж манежида ёш полвонларнинг кўргазмали чиқишлари томоша қилинди. Руслан Чагаев ва Муҳаммадқодир Абдуллаев рингда ёш боксчилар билан эсдалик учун суратга тушдилар. Шундан сўнг Андижон Давлат университетида учрашув ўтказилди. Шу куни Руслан илк бор сабоқ олган шаҳардаги 50 мактабга ҳам ташриф буюрди. Ўзи ўқиган синф хоналарига кириб, таълим-тарбия берган устозлари билан суҳбатда бўлди.

– Устоз учун шогирдининг камолини, муваффақиятини кўришдан ортиқ бахт бўлмаса керак, – дейди Русланнинг биринчи устози, бошланғич синф ўқитувчиси Галина Студиникина. – Ўқувчим Русланнинг ғалабасидан, жаҳон чемпиони номига сазовор бўлганидан бошим осмонга етди. Руслан каби ёшларга билим ва тарбия бериб келаётганимдан жуда-жуда фахрланаман.

Шу куни Руслан яхши бир хабардан воқиф бўлди. У ғолиб бўлиб, жаҳон чемпиони бўлган кечада Андижон шаҳридаги 3-туғруқхонада Надежда Яковлева тўнғич фарзанд кўрибди. Чақалоққа Андижон паҳлавони эришган ғалаба шарафига Руслан, деб исм қўйишибди. У ҳам Чагаевдек чемпион бўлиб, юрт довруғини дунёга танитсин, деган ният қилишибди эканлар.

Бугун Андижон бокс мактабининг салоҳияти ва кучига барча ҳавас қилмоқда. Олимпиада ғолиби Муҳаммадқодир Абдуллаев, бронза медали соҳиби, Осиё чемпиони Баҳодир Султонов, жаҳон чемпиони Ўткирбек Ҳайдаров, профессионал боксчи Ғайрат Ахмедов, Қувонч Тоғаевлар сингари боксчилар юртимиз шаънини муносиб ҳимоя қилиб келаптилар. Андижонда уларнинг яна кўплаб издошлари етишиб чиқишига шубҳа йўқ.

Шуҳрат АБДУЛНАЗАРОВ,
ТДТУ Кон-геология факультети талабаси

Газетхон илҳоми

Кўнгил ёғдуси

Исматулло Йўлдошев ўз ижоди билан кўпчиликка танилиб қолган қалам соҳибларидан. Унинг «Ҳавас», «Бир ҳовуч офтоб», «Кўнгил ёғдуси» ва «Қалб чароғи» тўпламлари аллақачон китобхонлар қўлига етиб борган. Ушбу мажмуаларда, асосан, шоирнинг рубоий жанридаги машқлари жамланган. Уларда вафо ва садоқат, эзгулик ва ҳақпарварлик каби инсоний фазилатлар тараннум этилади, ҳар қандай ҳолатда ҳам инсон ўзининг одамийлик қиёфасини йўқотмаслиги, ўзлигини – қадр-қимматини ва шаънини баланд тутиши зарурлиги таъкидланади.

Қуйида шоир тўртликларидан айрим намуналар ўқийсиз.

Ҳаёт ҳикматини англаган одам,
Асло ўзгаларга етказмас ситам.
Чархпалак сингари айланар дунё –
Эзгулик боғига ташлагил қадам.

* * *

Умрнинг кўрки, оғуси ҳам тил,
Тилни Яратганнинг эҳсони, деб бил.
Омон сақлай десанг азиз бошингни –
Тилинг атрофига тишни қўрғон қил.

* * *

Дунё чархпалаги айланур тинмай,
Кимгадир сув тутар, кимга тутар май.
Сувга ташна бўлар май ичган бир кун –
Сув ичганлар зўрлар майга етолмай.

* * *

Сўрасанг берайин майли жонимни,
Сен билан бўлишай сўнгги нонимни.
Лекин юрагимга наштарни санчма –
Дўстим деб симириб юрма қонимни.

* * *

Дунё сен айтгандек, унча тор эмас,
Мунофиқ қавмига харидор эмас.
Меҳру муҳаббатнинг баҳоси йўқдир,
Кўнгил хазинаси бир бозор эмас.

* * *

Тирикликнинг тилсими ечилмаган фан,
Сенга гўё ҳукмини олдиради тан.
Йиққан бойлигингга ишонма, эй дўст –
Раво бўлса тегар бир парча кафан.

* * *

Амалга эришсанг ўзни унутма,
Хуш калом, ҳалол ризқ, сўзни унутма.
Эгнингда шоҳона либос бўлса-да,
Жандаи жулдурни, ўзни унутма.

«Адолат» ҳуқуқий маслаҳатхонаси

Айблов қандай далилланади?

Яқинда бир киши суриштирув органи томонидан Жиноят кодексининг 127-моддаси билан айбланди. Айтинг-чи, бу моддани қўйиш учун қандай далил-исбот керак бўлади?

Мавлуда Пардаева, Самарқанд шаҳри

Жиноят кодексининг 127-моддасига кўра, вояга етмаган шахсни тиламчиликка, спиртли ичимликлар истеъмол қилишга, гиёҳвандлик ёки психотроп ҳисобланмаган, лекин кишининг ақл-идрокига таъсир этадиган восита ва моддаларни истеъмол қилишга жалб қилиш учун, бундай ҳаракатлар маъмурий жазо қўлланилгандан кейин содир этилган бўлса, жавобгарлик белгиланган.

Мазкур модда уч қисмдан иборат бўлиб, унинг биринчи қисми билан айблаш ва жавобгар деб топиш учун айбдорнинг шундай ҳаракатлари учун маъмурий жазо қўлланилган бўлиши лозим. Ушбу жиноятнинг объекти вояга етмаган шахснинг нормал, ахлоқий ривожланиши, унинг соғлиғи ҳамда жамоат хавфсизлиги ва тартиби ҳисобланади.

Субъектив томондан жиноят тўғри қасд билан содир этилади, яъни айбдор вояга етмаган шахсни ғайриижтимоий хатти-ҳаракатларга жалб қилаётганини билиб туради ва шуни хоҳлайди. Айни пайтда айбдор ғайриижтимоий хатти-ҳаракатларга жалб қилинаётган шахснинг вояга етмаганини билган ҳоллардагина мазкур модда бўйича жиноий жавобгарликка тортиш мумкин эканлигига эътибор қаратмоқ керак. Ушбу жиноятнинг субъекти 18 ёшга тўлган ҳар қандай ақли расо шахс бўлиши мумкин.

Жиноят-процессуал кодексининг 81-, 87-моддаларига кўра, ижтимоий хавфли қилмишнинг юз берган-бермаганлиги, шу қилмишни содир этган шахснинг айбли-айбсизлиги ва ишни тўғри ҳал қилиш учун аҳамиятга молик бошқа ҳолатларни суриштирувчининг, терговчининг ва суднинг қонунда белгиланган тартибда аниқлашига асос бўладиган ҳар қандай ҳақиқий маълумотлар иш бўйича далил ҳисобланади. Далиллар терговга ва суд органи томонидан гумон қилинувчини, айбланувчини, судланувчини, гувоҳни, жабрланувчини, экспертни сўроқ қилиш, юзлаштириш, таниб олиш учун кўрсатиш, кўрсатувни ҳодиса рўй берган жойда текшириш, олиб қўйиш, тинтув, кўздан кечириш, гувоҳлантириш ва бошқа йўллар билан тўпланади.

Шуни ҳам айтиш лозимки, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 26-моддасида жиноят содир этганликда айбланаётган ҳар бир шахснинг иши судда қонуний тартибда ошкора кўриб чиқилиб, айби аниқланмагунча у айбдор ҳисобланмайди, деб белгиланган.

Саволларингизга Республика Бош прокуратураси бошқарма прокурори Шуҳрат КАРИМОВ жавоб берди

Ихтиро

ЖАРРОҲЛИКДА ЭНГ АФЗАЛ УСУЛ

ЁХУД ҲАМЮРТИМИЗНИНГ ТИББИЁТ СОҲАСИДАГИ БИР ИЛМИЙ КАШФИЁТИ ХУСУСИДА

Тиббиётдан бохабар кишилар яхши билишади: бирон-бир бахтсиз воқеа туфайли одамнинг жигари, талоқ ёки буйраги жароҳатланса, бу оғир оқибатларга олиб келади. Сабаби, кучли зарб натижасида эзилган, докадай ҳилвираб турган жигарни ҳам, талоқни ҳам, қолаверса, шикастланган буйракни ҳам ип-игна билан тикиб бўлмайди. Демакки, қон кетишининг олдини олишнинг имкони йўқ. Шу боис, ушбу аъзолар, масалан, талоқ жароҳатланганда аксарият ҳолатларда кесиб олиб ташланади.

Бу, мутахассислар фикрича, кейинчалик инсон танасида турли хил асоратларни юзага чиқаради. Чунки талоқ инсон ҳаёти учун зарур бўлган йигирмадан ортиқ муҳим вазифани бажаради. Шунинг учун ҳам жигар, талоқ ёки буйрак жароҳатланганда қон кетишини тўхтатиш, жароҳатни тикиш, умуман, бемор ҳаётини жарроҳлик йўли билан сақлаб қолиш ҳозирга қадар долзарб муаммо бўлиб қолаётган эди. Ҳамюртимиз, андижонлик тажрибали шифокор, етук олим Шавкат Собиров қарийб ўттиз йил мобайнида олиб борган илмий изланишлари натижасида бу муаммони ҳал қилишга муяссар бўлди. Москвада ўтказилган жарроҳлик амалиётларида олим томонидан ишлаб чиқилган кенгут (ичак ип) тўри қўлланилиб, жароҳатланган талоқни сақлаб қолишга эришилди. Бу усул энг афзал экани тан олиниб, тезкор жарроҳлик бўлимларида кенг қўллашга тавсия қилинди.

– Ўшанда Андижон тиббиёт институтининг клиник шифохонасида жарроҳ бўлиб ишлар эдим, – дейди Шавкат ака. – Бир куни шифохонага ёшгина йигитни олиб келишди. Автоҳалокат туфайли унинг жигари бўлиниб кетганди. Ишонасизми, унга биз, шифокорлар ёрдам бера олмадик. Кўксимни алам эзиб юборди. Ана шунда бу дардга даво топиш шарт, деган қарорга келдим.

Дарҳақиқат, қаҳрамонимиз ўша кундан бошлаб ўзи ният қилган ишга зўр ишонч ва қатъият билан киришди. Аввал Москвада, аспирантурада илмий изланишлар олиб борди, сўнг эса ишини Андижонда давом эттирди. Қон ҳаракати, буйрак, жигар ва талоқ фаолияти, улардаги ўзгаришларни зийраклик билан кузатди, кунт билан ўрганди. Шундай қилиб, машаққатли тадқиқотлар ортидан йиллар лаҳзадек ўтиб кетди. Ниҳоят, тиббиётдаги катта муаммонинг ечими топилди. Аниқроғи, ушбу кашфиёт талоқнинг қон томирларини ўрганиш жараёнида юзага чиқди. Олим талоқ томирларига қотувчи модда қуйиб, сўнг кислотага солиб кўрди. Кислотада талоқ ичидаги тўқималар эриб кетиши натижасида барча томирлар ажралиб яққол кўринади. Бу тиббиётда коррозион препарат, дейилади. Ушбу препаратларни ўрганиш шуни кўрсатдики, талоқ ичидаги томирларнинг сийраклиги боис озгина туртки ҳам талоқнинг жароҳатланишига сабаб бўларкан. Натижада жарроҳлик амали бажарилмагунча, талоқдан қон кетиши давом этади. Жароҳатни эса тикиб бўлмайди. Негаки, талоқ балиқнинг тухумдонидек юмшоқ бўлиб, игна санчилган жойидан қон кетади. Бунинг бирдан-бир йўли шуки, ташқи босим орқали тўр тортиб тугилганда қон кетиши тўхтайди. Ичак ипдан тайёрланган тўр эса бир ойдан сўнг батамом сўрилиб кетади. Шу вақт ичида талоқнинг жароҳати битиб, фаолияти тўла тикланади. Бу инсон ҳаёти сақланиб қолинди, дегани!

– Жарроҳликда энг кўп мураккабликларга дучор бўладиган тана аъзоларидан яна бири жигар, – дея суҳбатни давом эттиради олим. – Илмий манбаларда ёзилишича, одам жигарсиз 11 соатгина яшайди, холос. Демак, жигар хасталанганда ёхуд шикастланганда уни олиб ташлаш мумкин эмас, балки сақлаб қолиш лозим. Талоқ ва буйракда ўтказган тажрибаларим каби олинган натижалар чуқур таҳлил қилиниб, тегишли хулосалар чиқарилди. Сўнг шу асосда жигар жароҳатланганда ва шикастланганда қон кетишини кенгут тўри ёрдамида сақлаб қолиш усулини ҳайвонларда синаб кўрдим. Ижобий натижа олингач, беморларда шу йўл билан жигарда қон кетишини тўхтатишга эришдик. Жарроҳлик амалидан сўнг бир йил мобайнида беморларда бирор-бир асорат сезилмади.

Шавкат Собиров одам анатомияси, жумладан, жарроҳлик орқали жигар, талоқ ва буйракда қон кетишини тўхтатиш билан шикастланган аъзоларни сақлаб қолиш мавзусида Москвада докторлик диссертациясини муваффақиятли ҳимоя қилди. Унинг илмий тадқиқотлари Ўзбекистон ва чет эл журналларида, тўпламларида чоп этилди. Изланишлари бир неча халқаро конференцияларда, Москва хирургларининг биринчи конгрессида эътироф этилди. Олим 8 та ихтиросига патент олди. Қисқаси, Шавкат Собировнинг кашф этган усули жароҳатланган аъзолардан қон кетишини тўхтатиш, яхлитлигини ва фаолиятини сақлаб қолишда энг самарали усул, деб тан олинди. Зотан, бу усулда даволанганда жигар, талоқ ва буйракда қон кетиш, яллиғланиш кескин камаяди, жарроҳлик амали қисқа вақтда бажарилади ҳамда беморларнинг касалхонада ётиб даволаниш муддатлари қисқаради. Энг асосийси, мазкур усул махсус мосламаларга эҳтиёж қолдирмайди, уни ҳар қандай жарроҳлик бўлимида амалга ошириш мумкин.

Насиба АБДУЛЛАЕВА

XX аср ўзбек ҳикояси

Мурод МУҲАММАД ДЎСТ

ДАШТУ ДАЛАЛАРДА

Хадича кетдию кўнгилдан ҳаловат ҳам кетди. Уй бамисоли ўлик чиққандай ҳувиллайди. Полвоннинг юраги ториқди – уйни тарк этди, боққа олиб тушадиган қияликдаги бобосидан қолган ертўлани ўзига бошпана қилди. Одамларнинг кулишини биларди, аммо уйдаги ҳамма нарса Хадичани эсга солади: остонага қадами теккан, деворга елкаси – чидаб ўтириши қийин бўлди.

Ертўла эски бўлса ҳам ҳавоси қуруқ эди. Ери нақ метин – чўкич тегса, чақин чиқади. Қоратойни ҳам ичкари олиб кирди. Бечора ит очиққа ўрганган эди, ертўлага кўниколмади, уч-тўрт кеча увлаб чиқди, лекин – йўқ, кейин-кейин эгасининг ҳолига тушунди чоғи, пойгакка тўшалган похол устида индамай ётадиган бўлди.

Ертўла аввалига сал ваҳимали кўринди. Шифти паст, агар чироқ бўлмаса, нақ лаҳаднинг ўзгинаси...

Аста-секин ертўланинг гўрсимон эканига ҳам кўникди. Ёмғирли бир тунда уйқусиз ётиб узоқ ўйлади, ўзининг тириклигини ўйлади, ёнида ити Қоратой борлигини, Хадичанинг кетганини... Бир ўзи кетса гўрга эди, қизчани ҳам етаклаб кетди... Шу тариқа, хаёли тўрт яшар қизчаси Чаманга оғди, қизим ҳозир Шўрқудуқнинг кўчасида бемалол ўйнаб юргандир, деб ўйлади, ҳатто унинг қўлчаларини тупроққа белаб қичқираётганини эшитгандай бўлди. Ярим тун экани, ташқарида ёмғир шаррос қуяётгани – бариси бекор эди. Хўрлиги келди, ўзидан хафа бўлди, кейин пойгакда хумдай бошини ерга қўйиб мудраётган итига сўзланди: менинг ҳолим шу, Қоратойжон, хотин кетди, ҳар ким ўз йўлига экан...

Ит отини эшитиб, кўзларини очди. Полвон гапириб ётаверди. Гўёки бор алами танидан ҳовурдек кўтарилиб, бутун ертўлани тўлдираётгандай эди. Қоратой эгасининг қарашига чидай олмади, похол устида ғужанак бўлиб, яна кўзларини юмди.

...Кунлар шу зайлда ўтаверди. Синглиси Адолат ҳар кеч сигир соғар маҳали ҳолидан хабар олиб турарди. Акасининг ўрлигини билар, шу сабабли унга кўпда ақл бўлавермас эди. Лекин, ахийри у ҳам чидаб туролмади.

– Менгаям осон тутманг, ака, – деди. – Жўжабирдай жонман, қайси бировларингга қарайман? Одамларга кулги бўлдик, ака, бу кунингиздан ўлганингиз беҳроқ эди!..

Ҳар сафар синглиси келганда миқ этмай ётадиган одам, бу гал илкис қўзғалди:

– Мен ўлсам тинчийсанми, Адол?

– Қайтиб олдим, ака, – деди у. – Тилларим қирқилсин, ака, қайтиб олдим!..

– Сенга оғирим тушгани рост, – деди Полвон. – Сал сабр қилгин, сингил, мен аввал олд-ортини бир ўйлаб олай...

Ўшандан бери Адолат қорасини кўрсатмайди. Олиб келган нарсасини ҳам ертўладан ташқарига, эски толтовоқнинг остига қўйиб кетади.

Кундузлари бир нав – ёлғизлик кўп билинмайди. Эрталаб қўлига гаврон олиб чўлга чиқиб кетгани билан то шомгача подага андармон бўлиб юради. Бахтига, шериги Ҳасанбой камгапроқ одам, бир марта уйланиб, йил тўлмай ажрашган, Полвоннинг хотини кетиб қолганига ҳам ҳеч ажабланмайди.

Кундузлари бир нав, жами азоб шомдан кейин, шифти паст ертўлага қайтган маҳали бошланади.

Хадича ёнингда ётганида ўлим ёдингга тушса ҳам қўрқмайсан: хотининг бор, боланг бор, тепангда – худо, э, бир гап бўлар-да, деб ўйлайсан. Хадича бўлмаса қийин экан. Энди унинг сиёғи ҳам эсдан чиққандай; бечора салга шамолларди, шамоллаб димоғи чиппа битганида пишқириб безор қиларди, ҳуда-беҳуда чироқ ёқарди, ивирсиб ғашингга тегарди, лекин бари бир, борлиги дуруст эди – овунардинг, истаган пайтингда қўл узатсанг етади, ғингшиса ғингшир, иложи йўқ, ўртада нон синган, никоҳ ўқилган; бағрингга босиб юзу кўзидан мўччи олган чоғларингда бечора кичрайиб қоларди, у-ку кичкина, лекин сен ҳам ўзингни пардек енгил сезасан; димоғингда сутнинг ҳиди, қаёққадир учиб кетгиларинг келади; доим кўклам бўлса, кўкаламзор бўлса, яланг-оёқ, ялангбош, пардек енгил Хадичани кўтариб ҳовлидан чиқсанг, кейин шу кўтарганча кетсанг, ҳеч кимдан уялмасанг, кетсанг, йўлингда биров учрамаса, кетсанг-да, қаёққа кетаётганингни ўзинг ҳам билмасанг!.. У хотинини умрида бир марта – чимилдиқда аллалаб кўтариб олган, холос. Фақат, баъзан пода кетидан юрганида хаёли оғиб, уни ана шундай кўтариб чопмоқни истаганларини эслайди. Чимилдиқда иккита аёл этагидан босиб турган, биттаси – Хадичанинг ўртанча аммаси, шунчаки этакдан босмай, нақ тақимига қистирган. Полвон унда ёш эди, бирмунча шўхлиги ҳам бор, кишибилмас тимирскиланиб туриб, Хадичани қўлтиғидан шартта кўтарди. Амма ғафлатда қолди, кападек бўлиб ағдарилиб тушди. Уни роса кулги қилишди. Хотин-халаж баралла кулди. «Мана сенга, Ойбуви, мана сенга куёвнинг зўри», дейишди. Зўру нозўри кимга керак – шунчаки гап бўлса бас, ҳамма оғзига келганини айтади, ҳамманинг димоғи чоғ. Полвон чимилдиқ ортидан маст одамдай гандираклаб чиқди, чиқдию кўчада шўрқудуқлик йигитлар билан ўрлашиб турган жўраларини кўрди. Куёвнинг ўзи чиққач, шўрқудуқлик биттаси баттар авж қилди: «Сенга Хатча ҳайф, Полвон, – деди. – Ўзимиздан ортиб қолгани йўқ эди, қулоғини тишлаб қўювдик, ҳалиям ташлаб кетабер!..» Полвоннинг ёмон ажинаси тутди, лекин уришгани жўралари қўйишмади, неки ҳарбу зарб бўлса, ўзларини балогардон қилишди... Сўнг, Шўрқудуқдан чиқар маҳал, кўчанинг адоғида, улар тушган уловга тош ёғилди. Полвон сал энкайиб, келиннинг бошида турди, лекин Хадича шусиз ҳам бехатар эди. Уст-боши қалин, юмшоқ – унга ҳеч зиён етмади. Биргина Ғуччи чолга тош қаттиқроқ тегди, бечора йилқичи, алами тутиб, овозининг борича айтиб қўяберди: «Нокас шўрқудуқлик, менинг айбим нима? Чимилдиққа кирган менми?!» Унинг бақирганига биров парво қилмади. «Ер-ёр-ёрон-эй!» деб қўшиқ айтишди. Галатепада бундай қўшиқ расм эмасди. Уни Шўрқудуқдан қўшилиб чиққан келиннинг хешлари бошлади. Галатепаликлар аввалига ийманиброқ туришди, кейин улар ҳам қўшилди, то ўзларининг сарҳадларига етгунча бўкириб боришди: «Томда товуқ ётади, ёр-ёр-ёрон-эй, оёғи совғатади ёр-ёр-ёрон-эй!..» Ёлғиз Полвон қўшиқ айтмади. Индамай келди. Ғалати эди. Ёнида – Хадича, ҳали юзини тузукроқ кўролгани ҳам йўқ, уяту қўрқувдан бир бурда бўлиб ўтирибди, улов ҳар силкинганда елкаси тегади, худди бир яшин ургандай, ўт, олов, қиёматнинг нақ ўзи!.. Кенг бир дала, йўл, улов... Э худо, улов дегани мунча имилламаса!.. Бир ёқда қўшиқ, бир ёқда Ғуччи чол, ҳалиям сўкиняпти: шўрқудуқлик номард чиқди, кўчада рўпара бўлолмади, орқадан тош отди... Энди Ғуччига қийин, энди унинг ғуррасини Галатепа роса бир ой кулги қилади, ажаб бўпти, хўб бўпти, сен чолга куёвнавкарликни ким қўйибди; э, эналари ўлсин, нимасини эслайсан, Полвон, эслагулик жойи қолдими! Ёнингда Хадича ётса тузук, Полвон, ҳали бу кўрганларинг оз, Полвон!..

Хадича бир сидра кийимини тугун қилиб, пойгакда қотиб турди, бечора бирор сазо чиқишини кутди, лекин Полвон эр бўлиб бир нарса демади. Хадича даҳлизга чиқиб яна бирпас турди, ҳовлига чиқиб ҳовлида турди, илинди, қайтариб олар-ку, деди, аммо Полвон тескари-тўнг бўлиб ётаверди, сўнг, Хадича дарвозага етганда чидаб туролмади, қизчаси Чаманни қўлидан судраб чиқди: «Ма, муниям обкет, пишириб ейсанми, исқотинга қўясанми!..» Мушт еганда йиғламаган аёл, буни эшитиб ёмон бўшашди, кўзига ёш олди: «Ҳақ, фалак! – деди. – Майли, кетсам кетайин, беқадр бўлдим, майли худодан топинг». Шу гапни айтдию қизини етаклади-кетди. Полвон уйга кирди. Яланг палосда кесак бўлиб ётди. Қанча ётганини билмайди, бир пайт чиқиб қараса, Хадича узоқлабди, Шўрқудуқнинг йўлида қизини иэртиб кетяпти. Полвон Тошгазагача изма-из борди, лекин уларнинг қайрилмаганини кўриб шартта тўхтади, аввалига ғазаби йўқ, ичи тўла алам, чакмонининг барига бир урди: «Ҳай, майли, кетсанг кетабер, Хатча, Шўрқудуқ борасанми, нарироққа ўтиб кетасанми, бир бошимда бир куним, мен ҳам сенсиз улоқиб кетмасман!..»

Орқага қайтди. Ҳовлида ўтириб, замбилғалтакнинг бўшаган тирсагини созлади, чалғининг тиғини пешлади, ўзини юпатди, ҳатто сал овунгандай ҳам бўлди, кейин, кеч тушганда қараса, такрон жойда тоқ ўзи ўтирибди, дардлашгудек маҳрами йўқ, йиғлайин деса, кўр бўлгур кўзга ёш келмайди. Нотавонлигини энди сезди, аламидан хотин бечоранинг уйда қолган кийим-кечагини ҳовлига олиб чиқиб, ошпичоқ билан қиймалади, култепага элтиб кўмди. Йўқ, бу билан ҳам тинчимади, култепага ўзини элтиб кўмса ҳам тинчигудай эмасди. Безовта, бееором, миясига қурт тушган қўчқордек ҳовлини гир айланиб югурди. Айланатуриб дарвозага рўпара бўлди-ю, уни ланг очиқ кўрди. Кўчага чиқди, Шўрқудуққа йўл тутмай, тўғри Салим чақичникига бурилди. Борса, Салим ҳовли ўртасида сандал қўйиб, олдида мағзава тўла тоғора, бир парча пишиқ ғишт билан товонининг емини қиртишлаб ўтирибди. Полвон тоғорани бир тепиб ағдарди, сўнг Салимнинг ёқасидан олди. Ўртага Маҳфират тушмаганда охири ёмон бўларди. Салим унинг қўлидан юлқиниб уйга чопди, зум ўтмай, отасидан қолган қўштиғни кўтариб чиқиб, Полвонга ўқталди: «Кет, бўлмасам отаман!» Маҳфират милтиққа кўкрагини тутди: «Аввал мени отасан!..» Полвон уни четлатди: «Қўй, синглим, эринг ҳазиллашяпти». Йўқ, хотин айтганидан қолмади, эридан милтиқни юлқиб олиб, ҳамсоянинг ҳовлисига отди. Полвон бошқа мушт кўтармади, ғазабини ичига ютиб, ташқари чиқди. Ҳаял ўтмай, ортидан Салим сақич ҳам чиқиб келди, қачон йиртиб улгурган бўлса ҳам, эгнидаги кийимнинг бутуни йўқ, енгларию иштонининг балоқларигача рўдаподай осилиб ётибди, бошидан тупроқ сочганми, афтбашарасининг кулга юмалаган тойхардан фарқи кам, чиқасолиб Низомбой милисанинг уйига жўнади. Полвоннинг хаёли қочди: бу номард бошини ёришдан ҳам тоймайди! Э, опкетса, опкетар, нима, ортингда йиғлаб қоладиганинг борми! Майли, охиригача номардлик қилаверсин, Низомбойга чақадими, бошқа қиладими, майли, шу номарднинг ҳам хусури қонсин!..

(Давоми келгуси сонда)

ADOLAT
ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТА
МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН «АДОЛАТ» СДП СИЁСИЙ КЕНГАШИ
www.adolat.uz • E-mail: adolat_gazeta@mail.ru

Бош муҳаррир
Бахтиёр АБДУСАТТОРОВ

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 0018 рақами билан рўйхатга олинган

Телефонлар: қабулхона – 136-53-14; факс – 133-40-86; котибият – 136-55-96; реклама бўлими – 133-41-89

Манзил: 700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Таҳрир ҳайъати
Дилором ТОШМУҲАМЕДОВА, Иқбол МИРЗО, Турсунали ҚЎЗИЕВ, Турғунпўлат ДАМИНОВ, Равшан ҲАЙДАРОВ, Мамазоир ХЎЖАМБЕРДИЕВ, Исмоил САИФНАЗАРОВ, Собир ТУРСУНОВ, Шермат ШАМСИЕВ, Светлана ОРТИҚОВА, Мукаррамхон АЗИМОВА, Жуманиёз АЛИБЕКОВ, Камол АЛЛАЁРОВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Талъат МУРАТОВ

Газета таҳририят компьютер марказида саҳифаланди

• «Адолат»дан кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.
t – Тижорат мақолалар белгиси.

Нашр индекси – 100

Навбатчи – Б.БОТИРОВ
Саҳифаловчи – Л. ТУРСУНОВ

«Шарқ» НМАК босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Буюртма Г – 301 Ҳажми – 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2. Адади – 2751 Босишга топшириш вақти – 20.00 Босишга топширилди – 22.00 1 2 3 4 5 6